



National Eisteddfod Academy

Poetry Examples in Venacular

Extract from Di Konoko Festival Syllabus 2003

Copyright Protected

Contents

Isixhosa.....	7
CHORAL VERSE	7
GRADE 1 - 3	7
GRADE 4 - 5	7
<i>M L Pambo</i>	7
GRADE 6 - 7	7
GRADE 6 - 7	8
GRADES 8, 9 - 10	9
GRADES 11 – 12.....	9
Isixhosa.....	11
SOLO VERSE SPEAKING.....	11
Gr. 0	11
GRADE 1:.....	11
GRADE 2:.....	11
GRADE 3:.....	11
Zikhwebule.....	11
GRADE 4:.....	11
GRADE 5:.....	11
Lolondini	11
GRADE 6:.....	12
<i>M L Pambo</i>	12
GRADE 7:.....	12
Uthando	12
GRADE 8:.....	12
GRADE 9:.....	13
<i>S E Landau</i>	13
GRADE 10:.....	13
GRADE 11.....	13
GRADE 12:.....	14
OPEN SECTION:	14
Isizulu.....	15
CHORAL VERSE	15
GRADES 1 - 3	15
GRADE 4 – 5.....	15
GRADE 6 - 7	15
GRADE 8 - 10	16
GRADE 11 - 12	16
POETRY : Isizulu	17
SOLO VERSE SPEAKING	17

PRE-SCHOOL:.....	17
GRADE 1:.....	17
GRADE 2:.....	17
GRADE 3:.....	17
GRADE 4:.....	17
GRADE 5:.....	18
GRADE 6:.....	18
GRADE 7:.....	18
GRADE 8:.....	18
GRADE 9:.....	19
GRADE 10:.....	19
GRADE 11:.....	19
GRADE 12:.....	20
SEPEDI	21
CHORAL VERSE	21
GRADE 1 - 3	21
GRADE 4 – 5.....	21
GRADE 6 - 7	21
GRADE 8 - 10	22
GRADE 11 - 12	22
POETRY : SEPEDI.....	23
SOLO VERSE SPEAKING	23
PRE-SCHOOL:.....	23
GRADE 2:.....	23
GRADE 3:.....	23
GRADE 4:.....	23
GRADE 5:.....	23
GRADE 6:.....	24
GRADE 7:.....	24
GRADE 8:.....	24
GRADE 9:.....	24
GRADE 10:.....	25
GRADE 11:.....	25
GRADE 12:.....	25
OPEN SECTION	26
SESOTHO	27
CHORAL VERSE	27
GRADES 1 – 3	27
GRADES 4 - 5	27
GRADES 6 - 7	27
GRADES 8,9 & 10	28
GRADE 11 - 12	29
POETRY: SESOTHO.....	30
SOLO VERSE SPEAKING	30
PRE-SCHOOL:.....	30
GRADE 1:.....	30

GRADE 2:	30
GRADE 3:	30
GRADE 4:	30
GRADE 5:	31
GRADE 6:	31
GRADE 7:	31
GRADE 8:	31
GRADE 9:	32
GRADE 10:	32
GRADE 11:	33
GRADE 12:	33
OPEN SECTION:	34
SETSWANA	35
CHORAL VERSE	35
PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 1 - 3	35
PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 4 - 5	35
PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 6 - 7	35
PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 8 - 10	36
PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 10 – 12	36
POETRY : SETSWANA	37
SOLO VERSE SPEAKING	37
PRE-SCHOOL:	37
GRADE 1:	37
GRADE 2:	37
GRADE 3:	37
GRADE 4:	37
GRADE 5:	37
GRADE 6:	38
GRADE 7:	38
GRADE 8:	38
GRADE 9:	39
GRADE 10:	39
GRADE 11:	39
GRADE 12: BOYS	40
GRADE 12: GIRLS	40
Xitsonga	41
CHORAL VERSE	41
GRADE 1:	41
GRADE 2:	41
GRADE 3:	41
GRADE 4-5	41
GRADE 6-7	42
GRADE 8,9-10	42
GRADE 11-12	43
Xitsonga	44
SOLO VERSE SPEAKING	44

GRADE 1:.....44
GRADE 2:.....44
GRADE 3:.....44
GRADE 4-5:45
GRADE 6-7:45
GRADE 8, 9-10:46
GRADE 11-12:46

Introduction

This selection was compiled from the Sillabus of the Di Konokone Festival as used by the National Eisteddfod Academy from 2000 – 2003. The purpose of this extract is to provide teachers and learners without access to the necessary material, with some examples of poetry in African languages amidst the challenge of Covid-19 and the lockdown situation.

These poems can be used as examples for own choice poetry for learner to prepare for participating in the National Eisteddfod of South Africa[©] 2020.

Dr. Francois van den Berg
CEO
Natioanal Eisteddfod Academy

IsiXhosa

CHORAL VERSE

GRADE 1 - 3

Encotsheni yentaba

Bambalw'abafikayo,
Baliqaqoban'abaphumelelayo,
Imfid'iseludakeni,
Kodwa noko masijong'empumelelweni.

Masingatyhafi masikrote,
Masingadodobali masixhobe,
Masingabi bhetye-bhetye,
Masingabi taku-taku.

Akukho mkhethe kule ncopho,
Akucalulw'empumelelweni,
Akukho sityeb'encotsheni,
Akukho buhlang'empumelelweni.

Krotani mawethu,
Khaliphani zizwe,
Yomelelani lutsha,
Qinani mlisela.

Masicel'u Thixw'asiph'amandla,
Masixhathalaze sikrote,
Masibe mbumba yamanyama,
Kub'imbumba yakh'isizwe.

Ayilul'impumelelo,
Kuyabilwa xa kusingw'encotsheni,
Akulul'ukunyuk'intaba,
Ath'amagxagx'umanyano ngamandla.

M L Pambo

GRADE 4 - 5

Zingisa!

Ncekelela mhlobo wam,
Zingisa mlingane wam,
Krota ngamandla mfo wam.

Amayuku akantshuli zimpiko msinya,
Akuqakathwa kutsityw'amanqwanqwa,
Akungxanyw'akuqutshwa, Zingisa!

Akunxatshw' akutyhafwa,
Ncekelela nditsho,
Ququz'uququzele.

Kuloo nt'uyenzayo,
Zimisele kakhulu,
Kuloo ndaw'ukuyo zilinde.

Kuloo msebenz'uwendayo zilinde,
Mus'ukujikwa zizahuselana,
Mus'ukulandel'amavila.

Mus'ukurhorhozela mXhosa,
Maxa onke funda,
Maxa onke khula.

Maxa onke krota,

Inkokel'eyiyo iyabila,
Inkokel'eyiyo iyaququzela.

Inkokel'eyiyo iyazinja,
Kumnand'encotsheni,
Umvuz'uyancumisa.

M L Pambo

GRADE 6 - 7

Incwadi yobulumko

Yincwad' enoqeqw' olumnyama,
Int' etsho ngomlom' obomvu,
Kuba yeziswa kwizizw' ezimnyama,
Ngabo bantamo zibomvu.

Yincwadi yobulumko kwabafun' ulwazi,
Yincwadi yokuthuthuzel' imiphefuml'
exhwalekileyo,
Yincwadi yokusul' iinyembezi kwabaneentsizi
Kuba yon' iyabomelez' abadakumbileyo.

Ndizifundil' incwad' ezitheth' inyaniso.
Kodw' andikayibon' incwad' egqipt' incwadi
yobulumko,
Kuba yon' izele ziinyaniso,

Kuba yabhalwa ngamadod' anobulumko nenyano.
Inkululeko siya kuyizuza ngokuqamela ngale ncwadi,
Kuba yon' ingumqul' ongenakuphikiswa,
Kuba koloku zicaphula kuyo neengqondi,
Ukuze ziyimel' inyaniso zingabanakushukunyiswa.

Bayamkel' ookhokho noko bemathidala,
Kuba kaloku yeza nerhuluwa neqhosh' elingenamngxuma,
Into ke ley' engatheth' ukuba mayitshijilelwe kub' indala,

Koko masiyivume sizalis' eyeth' imingxuma.
Yincwadi yezilumko kwizilumko,
Yincwadi yeengqondi kwiingqondi,
Iinjubaq' azikwazi kuyisebenzisa,
Kuba zizideng' ezingakwazi nokusebenza.

Xa sitshoyo mzi kaPhalo,
Asithi enkosi koontam'ibomvu,
Koko sithi tshotsh' ubekho Mdali wethu,
Ngokusiphalazel' iindab' ezilungileyo,
ngokubhalwe kwincwadi yobulumko.
Ncincilili!!!
G N Zide

GRADE 6 - 7

Incwadi yobulumko

Yincwad' enoqeqw' olumnyama,
Int' etsho ngomlom' obomvu,
Kuba yeziswa kwizizw' ezimnyama,
Ngabo bantamo zibomvu.

Yincwadi yobulumko kwabafun' ulwazi,
Yincwadi yokuthuthuzel' imiphefum' exhwalekileyo,
Yincwadi yokusul' iinyembezi kwabaneentsizi
Kuba yon' iyabomelez' abadakumbileyo.

Ndizifundil' iincwad' ezitheth' inyaniso.
Kodw' andikayibon' incwad' egqipt' incwadi yobulumko,
Kuba yon' izele ziinyaniso,
Kuba yabhalwa ngamadod' anobulumko nenyano.

Inkululeko siya kuyizuza ngokuqamela ngale ncwadi,
Kuba yon' ingumqul' ongenakuphikiswa,
Kuba koloku zicaphula kuyo neengqondi,
Ukuze ziyimel' inyaniso zingabanakushukunyiswa.

Bayamkel' ookhokho noko bemathidala,
Kuba kaloku yeza nerhuluwa neqhosh' elingenamngxuma,
Into ke ley' engatheth' ukuba mayitshijilelwe kub' indala,
Koko masiyivume sizalis' eyeth' imingxuma.

Yincwadi yezilumko kwizilumko,
Yincwadi yeengqondi kwiingqondi,
Iinjubaq' azikwazi kuyisebenzisa,
Kuba zizideng' ezingakwazi nokusebenza.

Xa sitshoyo mzi kaPhalo,
Asithi enkosi koontam'ibomvu,
Koko sithi tshotsh' ubekho Mdali wethu,
Ngokusiphalazel' iindab' ezilungileyo,
ngokubhalwe kwincwadi yobulumko.
Ncincilili!!!
G N Zide

GRADES 8, 9 - 10

Uzingxondo (Intaba)

Yintab'enzolo,
Yintab'enzuko,
Yintab'enocwangco,
Kudal'ibon'izinto.

Ivelel'aba Thembu,
Ilolong'abantu,
Kubigcin'uNtu,
Kudal'ibon'izinto.

Yintab'enembali,
Yintab'enebali,
Kalokw'inendili,
Kudal'ibon'izinto.

Iyamaz'uNonesi,
Inkosazan'eyayinesibindi,
Yambon'ephehluzelil'amaNgesi,
Kudal'ibon'izinto.

Iyazaz'iinkosi,
Yayilingqin'ezimbizweni,
Ichulumanc'ezintlanganisweni,
Kudal'ibon'izinto.

Yalus'aba Themb'eNtshona,
Ibakhel'ukhanyw'eMpuma,
Ibabhekil'eMantla,
Kudal'ibon'izinto.

Yambon'uNgqik'ejamel'uNdlambe,
Kwimfazwe yamaLinde,
Yajonga ngomdl'ibukele,
Kudal'ibon'izinto.

Mhlawumb'iyamaz'uMlanjeni,
Yalibukel'idabi,
Impipu yaphum'amanzi,
Kudal'ibon'izinto.

Iyamnakan'uNogqawuse,
Yamkhuz'imjongile,
Yaxakw'imathile,
Kudal'ibon'izinto.

Inebali ngaba Thembu,
Kubisolokw'ithe phundlu,
Ikhongozel'iintlungu,
Kudal'ibon'izinto.

Iyamaz'uMtirara,
Inkosi yaba Themb'e Rhoda,
Iyazaz'iinkozi zamaGcina,
Kudal'ibon'izinto.

Iyawakhuz'amagqwirha,
Xa equqa kuQwempe,
Iwaqakathis'athi nqa,
Kudal'ibon'izinto.

ML Pambo

GRADES 11 – 12

Ukugoduka kuka Professor Z S Qangule

Ngowokuqala kweyo Mdumba 1982

Yho-o-o! Hayi!
Yho-o-o-o! Hayi!
Satshw' isijwil' emazants' entaba kaSomgxada.
Kazi kuhleni na madoda?
Limki-i-i-' ilanga,
Imki-i-il' imini
Amanthunz' anabile,
Litshonil' ilanga.

Awu! Yini-i-i na madoda?
Kutheni na madoda?
Nithi yintoni na bafondini?
Kuhleni na bafondini?

Namhl' iDike liyalila,
Namhl' iintlambo zeTyhume ziyakhala,
Namhl' umlisela nomthinjana weAfrik' uzilile,
Namhl' amadod' angqukrulekile,
Ewe kambe kunyembelekile.
Ewe sonke siyangqina sithi kufanelekile.

Nithi lilifu lantoni n' eli ndilibona phezu koNokholeji?
Nithi ayingomsuzo kusini na weenqwelo-ntaka zakwa Joji?
Hayini bafondini limathumb' antaka.
Liba njalo bafondini yakufa eyon' indul' intaka.

Liyadudu-u-u-uma!
Liyazongo--oma!
Ndithi mna liyandi-i-ila!
Yoba ngugqwarha-gqwarha,
Itshawuz' imibane kuvel' ukukhanya,

Kuba kalok' uGwanin' uze nal' ukhanyo
Esikhanyisel' isibane yena ngokwakhe.

Ndiwuvil' usiw' umth' omkhulu,
Kuba le mbishi-mbish' iye kungqengqa
koomawokhulu.
Uqaqambil' umfo kaQangule

Ezithobil' uZithobile ka Qangule.

Ingab' izagweba zaphukile na?
Ingab' intshutshe yaphukile na?
Ingab' igqudu liya kuphathwa ngubani na?
Hayini, bafondini, amaz' ayasabel' athi, "Ndikho"!

Uwil' umth' omkhulu,
Zidilikil' iindonga,
Yaphukil' intsika,
Limkil'ithol'iduna lakwaQangule,
Usishiyil' uGcwanin' omhle,
Uphumlil' uMiy' omkhulu,
Ukoyisil' ukufa,
Kub' izixhobo zakh' uzishiyile.
Nathi siyangqina sith' usebenzile.

Hamba kakuhle Gcwanin' omhle!
Hamba kakuhle Miya weSizwe!
Hamba kakuhle Mkhonzi weSizwe!

Hamba kakuhle Dini leSizwe!
Kub' uyafunwa kwelemimoya.

Utshilile wadwanguza ngexa lokudla kwakh' ubomi,
Uzinkcenkceshel' iingqondo zomlisela nomthinjana
kobu bomi,
Ubuwuvulil'umthombo wakho wolwazi Iwesi Xhosa
Ukuze basele kuw' abanteth' isisiXhosa.
Umtyebisil' uXhosa ngesiXhosa,
Avakal' enebhongo ngaw' amaXhosa.
Kuba le nt' umXhosa ngumXhosa ngesiXhosa.

Hayini bafondini!
Hayini madoda!

Nithi masimqalekise n' uQamata ngesi senzo?
Hayini bafondini!
Kalok' eli esile liyafunek' eNkosini.

G N Zide

IsiXhosa

SOLO VERSE SPEAKING

Gr. 0

Imali

Wenyuk' umbombela,
Wenyuk' ekuseni,
Wacand' amathafa,
Esinga eGoli.
Basal' abantwana,
Bejonwe ngumakhulu,
Umama notata,
Bafuna le mali.
Kunjalo ukuphila,
Kum nakuwe.

T.N. Kabanyane

GRADE 1:

Inxanxadi

Iinkabi zeJamani zintle-zintle,
Zinenkabi exhaka-xhaka,
Vela Vetfuthi ndiya kubulisa.
Bathi ndingumxhom' betheth' ubuxoki,
Kazi ndixhom' umnt'a kabani na?

Vityo-o vityo nconcololo,
Mna ke ndothula ndithi tu tu.

T.N. Kabanyane

GRADE 4:

Amava

Lulwaz'oluphum'engqondweni,
Luzinze kanye ebuchotsheni,
Wakumane ubona ayaphangalala.
Ngoko ke akuna kuphalala.
Wakuva ngendlebe iyathath'ingqondo;
Kungakumbi xa ufumen'imfundo.
Wakuhamba uzuza amava,
Awomhlaba akanakuhlab'ameva.

Wakubetheka wohlala ulumkile,
Engqondweni wholala utyhilekile.
Kusemntwini ukuqiga angaqondi,
Kakade ziyashiyana iingqondi.

Umnt'onamava sisilumko,
Zibuza kuy'izithethe namasiko.

T Tyhali (Poet)

GRADE 2:

Emhlabeni

Uz' ugcine abantwana bethu belele,
Umamele ingxolo yabo belila,
Usul' ezo ntongo zabo kusasa,
Ithemba leth' emhlabeni ziinyembezi.
Ikhaya lethu laphakade liZulu,
Apha kweli khaya ziintlupheko,
Umenzi wazo ngumntu komny' umntu,
Isiphelo seth' emhlabeni kukufa.
Sokhala sife sonke,
Sobantangany' ekufeni.

T.N. Kabanyane

GRADE 3:

Zikhwebule

Ongemdlali waqakamba,
Uswel' ubungqakamba bengqiqo.
Uyingqwagangqwili yengqokunyembe,
Udodobalis' ingqondo yakhe.
Uyucana nabaqhokri ngephini,
Benqwen' ukuqabelis' emideni.
Ngumzimb' ubhetyebhetye tywa,
Ukwabhhexebhexe okwelaxa livuthwa.,
Whobulawa bubulembu belitye
Engubafazini nje!

T.N. Kabanyane

GRADE 5:

Lolondini

Namhlanje yimini eyodwa,
Eyodwa yeyanamhla.
Kaloku zijikil'izinto,
Izinto zonke kaloku.
Qhayisa nawe ke ngoko,
Ubulolo sisiphiwo siyaphilisa;
Sisavakala isandi somoya,
Zisaphaphazela zintyiloziintaka,
Nangayiphi na indlel'akuwedwa;
Usengayibuka indalo,
Sivise okwakho sijubone,
Sokubona ngokuzibonakalisa,
Zibalule ukuze nathi senz'oko,

Umqokozo asindaw'a kulala kok'ukuphumla,
Lumk'ungangeni zinkathazweni;
Ziyakwandulelwa koko kungazi,
Zilandelwe kukucima kwegama.

S E Landau

GRADE 6:

Ndiph'amandla Sivivane

Zilaph'iingqumba zamatye,
Zilaph'iingqakumb'ezinkulu,
Alaph'amaty'amancinane.

UmXhos'unonqulo,
Kwamandulo phaya,
Kwamhlamnene phaya.

Ayamaz'uQamata,
Ayamnqul'uQamata,
Aqinisekile ngoQamata.

Zenziwa ezingxingweni,
Zenziwa emiqhokrwani,
Amemez'inceb'um Xhosa.

Ziingqumb'ezinkulu zamatye,
Kumana kuphosw'ilitye,
Low'utyhafiley'omelele.

Lunqul'olu kuXhosa,
Yintloniph'ebanzi kuNtu,
Yinkolw'enzulu kuNdaba.

Kucelw'inceba kookhokho,
Bangxengxez'uSombawo,
Ongez'amandl'enyama.

Yinkonzw'enyulu le,
Inkolw'inzulu kuNtu,
Unqul'unal'umXhosa.

M L Pambo

GRADE 7:

Uthando

Yintsub'entle ebukekayo,
Yingqay'eyokozelayo,
Yakhela kwabanyaliweyo,
Yintsuba yokholo noxolo.

Sasibhong'isityebi,
Singangcazelel'intombi,
Ubutyhakal'ukuthandi'ihlwempu,
Yintsuba yokholo noxolo.

Abhabhazel'amehlo,
Ephandlwa yinzwakazi,
Emanz'andonga ubuhle,
Yintsuba yokholo noxolo.

Awonwab'umphefumlo,
Aluphuml'uvalo,
Lungongoza olomfo,
Yintsuba yokholo noxolo.

Sayiboniswa mhla mnene,
Kwakhunjul'umntu,
Wathotyel'uMesiya,
Yintsuba yokholo noxolo.

Zingabhavumlelan'izizwe,
Zilanyulwe luthando,
Lona lungumnxeba,
Yintsuba yokholo noxolo.

M L Pambo

GRADE 8:

Imbalela

Awu! Awu! Awu! Kazi sobheka phi na Qamata?
Sibhekisa kuWe Sombawo xa kugqub' usiz'
emhlabeni,

Kuphelil' ukutya nengc' impatshampatsha,
Kuqhum' uthuli, kugqub' usizi.

Yiba netarhu sakubizela kuWe,
Imvul' imkile, konakel' ukuhlala,
Indlal' iyakhony' izifo zendel' eluntwini,
Sithi ngxe! kuWe Mhlekez' Omkhulu.

Kode kube nini na Bawo wethu?
Imithandaz' ingumtyangamp' ukubhekisa kuWe,
Amandl' aphelil' ukholo lumkile,
Vul' imithombo yeZulu, ukuze luphil' usapho
Lwakho.

Yiba netarhu kuthi Bawo wethu,
Safa yindlala, safa lunxano,

Imilambo yomile, indal' ikhedamile
Izilwanyana zakho ziyafa, kubuhlungu kuthi
Bawo wethu.

Yiba nenceba kuthi Bhedeshekayo,
Sithi tarhw' ameva Mthandi wesizwe sakowethu,
Othembele kuw' akasayi kudaniswa,
Ngxe! Mdali wezulu nomhlaba,
Sisindis' entshabalalwen' usiphilise ngeleth'
ixesha.

G N Zide

GRADE 9:

Del'ingubo ungen'ebhatyini

Landibeka engxakini eli lizwi,
Ngentseni kwezibuhlungu iimini,
Baye ubushushu beengubo bundiqhoboshile
"Del'ingubo ungen'ebhatyini."

Ingca ibambene yiqabaka,
Impepho itsho kabukhali,
Isiyengelezana saye sindizingile
"Del'ingubo ungen'ebhatyini."

Zanga ziyancunkca kunangaphambili
Iintsimbi zabelungu - limkil'ixesha,
Ndakukhupha unyawo ngaphandle,
Ngqavu loo maziny' abukhalikazi.

Ndakuyithetha nabani na le ngoku,
Ndiyiqala ngaliphi na izwi,
Kuba ndizungul'ukuyibek'ivakale;
Lwamvilandini lwenyosi alungeni ndawo.

"Del'ingubo ungen'ebhatyini"
Langa liyahlekisa elo zwi;
"Kungenjalo kolahlek'iqhekez'esonkeni",
Ndaye ndithinjiwe ngumandlalo.
S E Landau

GRADE 10:

Encotsheni yentaba

Usakudlula ums'obomvu,
Iyeke nemiqhag'ukukhonya,
Lisakunyamalala nekhwezi,
Konke kusaba ukukhanya
Encotsheni yentaba.

Isiqalo sako ukukhanya,
Ukubengezela kwalo ilanga,
Ungekazuzi nto umhlaba;
Encotsheni yentaba.
Encotsheni yentaba!

Umhlaba ushushu isimanga,
Uluntu zava emithunzini,
Ukanti impepho epholileyo,
Emyoli nethibaz'ubushushu,
Encotsheni yentaba.

Eludadeni phezulu phaya,
Ngaphaya koluya yoko-yoko lohlaza,
Ngaphaya kwezilo neentaka zehlathi,
Apho kungafihlakelanga nto,
Encotsheni yentaba.

Ngocolothi nconcololo eNtshona,
Umhlaba uqalwa lurhatyazo,
Kusahleli kona ukukhanya,
S E Landau

GRADE 11

Uthando

Ind'indlela yothando, ngumtyukatha,
Inemixawuk'inyuk'iintaba,
Ikhwez'imimang'ithung'amahlathi.
Ndithetha ngothando mna.

Luyayahlukanis'imihlambi yomtshato,
Lubethe ibe ziintlaba-zahlukane;
Lunjengetyhef' ekrukruth'amathumbu,
Lunjengesidungamzi ekhaya.

Kwababini lungena njengomsonto,
Kanti asimsont'ukuba nyiki-nyiki.
Kube mayan'ukuqhawuka lakufik'ithuba,
Kunge kwakuyinto yamzuzwan'eyalo.

Ithi ke yakuqhawuk'imbeleko
Bath'ababini bangenwe lubukuzo,
Luth'unqweme lwababini ludliwe bahlanu,
Intsusa-mabandla kukuphela kothando.

Alufuni kungenwa ngokungaqondi,
Lufun'ukuphononongwa nokuqwalaselwa,
Lufun'ukuphathwangobunono
nobuchul'obukhulu,
Zingekh'ezo nto ke isiphumo kukufa.

Siyabaqwalasel'oonyana beli lizwe,
Abaphonononga ubuhle besikhumba gqibi;
Umnt'asuk'azale luthando lwabumini,
Kanti njal'ungene kwindibongo yokufa.

Aziswelekanga neentokaz'ezinomnqweno,
Ezibothozwa ngamazw'enkohliso kuphele,
Lunesand'esimnand'ulwin'olupheth'inkohliso.
Thandondin'olungenamgqalisel'alunto yanto.

Zithetha neziBhalo ngokwazo zide zophele,
Kub'isiqalo sal'uthando simatanci,
Emva emyezweni wase-Edeni,
Apho lwasekwalwabotshwa khona
lwaqanyangelwa.

Uthand'olu luquleth'ububele nemfasane
Lukwanayo nemfobe yabasetyhini;
Lusisiph'esinexabiso esivela phezulu.
Kuba siquleth'izinongo zobu Thixo.

M V S Mlilo

GRADE 12:

Imini Yomgwebo

Iyez'imin'evutha ngokwembawula.
Iyeza loo min'itak'amadangatya.
Yoba yimin'elusizi nokunkwantya,
Wonk'ubani iya kumfikela.
Iza ngovuyo nokuchulumanca,
Oya kutsha akayi kuchacha.

Yofikel'indoda yofikel'umfazi,
Yondwendwel'inkosi nenkosazana,
Yodudul'iinto zooNantsi neentwazana.
Iyez'imini mhlenikwezeni kotsh'intsikizi,
Iyeza madoda qulani niligangathe;
Kuya kugwetywa ngokomthetho kwa
nezithethe.

Vumani ingom'eyolisayo niyikhawulele;
Vuman'ingom'edlwengul'umxhelo nokholo
Kwakuba njalo akuyikubakho zintsokolo.
Amagwala olila abuy'azithuthuzele
Xa sele isiza ayibuyi ngamva,
Xa isendleleni ihamba ngamava.

Abanyulu bokhwel'inqwelo yomlilo,
Ukuya ekuphumleni kwabo.
Abangendawo botsha ngumlil'uqobo;
Aziyi kubanceda nt'izililo;
Bonke bolila ezimathontsi;
Kuba akuyi kusinda notsotsi.

Qulani ngomqulu lukhaka lokholo;
Kub'iintaba ngaloo mhla zotshatyalaliswa;
Umhlaba ngokwaw'uyakupheliiswa.
Kwihlabathi liphela kwand'ubulolo,
Mhla yafika loo min'ibuhlungu;
Mhla abantu bayakufa ziintlungu.

Nyawukan'ezonweni nina bangenandawo;
Ukuz'umgweb'abe nemfobe nenceba;
Xa wob'utshatyalaliswa umhlaba.
Kutshatyalaliswa zonke iindawo.
Iilwandle nemilambo ziyakatsha;
Ihlabathi liyakuqalwa ngokutsha.

Qulani ngomthandazo nangendumiso;
Qulani ngokholo nehamb'enyulu;
Yivani zizwe yivani zithulu.
Qulani ngothando nangenyano;
Ukuze nizuze ubomi baphakade;
Kuba liza kutshatyalalisw'eli phakade.

T Tyhali

OPEN SECTION:

Izililo zika-Yeremiya: 5

Umthandozo weZiyon wokucela ukuhlanguwla

Kukhumbule, Yehova, okusihleleyo;
Bheka uyibone ingcikivo yethu.
Ilifa lethu lisuke lenziwa elabasemzini,
Izindlu zethu zalunga kwabolunye uhlanga.

Siziinkedama, asinabawo;
Ooma banjengabahlolokazi.
Amanzi ethu siwasela ngesilivere;
Iinkuni zethu ziza kuthi ngesilivere;
Intshutshiso iphezu kwentamo yethu;
Sidiniwe asinakuphumla.
Isandla sisinika ama Yiphutha,
Nama-Asiriya, ukuba sihluthe isonka.

Oobawo bonile, abasekho;
Thina sithwele ubugwexa babo.
Silawulwa ngabakhonzi;
Akukho usiqhiwulayo ezandleni zabo.
Isonka sethu sisizuka ngomphefumlo wethu
usisichenge.

Ngenxa yekrele lasentlango,
Ulusu lwethu luyavutha njengeziko.
Ngenxa yolophu lendlala,
Badlwengule abafazi eZiyon,
Iintombi emizini yakwa Yuda.

Baxhome abathetheleli ngezandla;
Ubuso bamadoda amakhulu abubekwa
Amadodana athwala amatye okusila
Amakhwenkwe akhubeka phantsi kweenkuni
Amadoda amakhulu aphezile ukuya esangweni;
Amadodana ekubetheni uhadi.

Iphelile imihlali yentliziyo yethu,
Ukuqumba kwethu kujike kwaba kukumbambazela.
Siwile isitshaba entlokweni yethu;
Yeha ke thina! Kuba sonile.
Ngenxa yoko ityhafile intliziyo yethu;
Ngenxa yezo zinto amnyama amehlo ethu;
Ngenxa yentaba yaseZiyon, kuba ibharhile,
Kuhamba impungutye phezu kwayo.

Wena, Yehova, uhleli ngonaphakade;
Itrone yakho ikwisizukulwana ngesizukulwana
Yini na ukuba usilibale ngonaphakade
Usilahle imihla emide?

Sibuyisele kuwe Yehova; sobuya;
Hlaziya imihla yethu njengokwamandulo.
Ungaba usicekisile mpela na,
Wanoburhalarhume kuthi ngokukhulukazi na?
G N Zide



IsiZULU

CHORAL VERSE

GRADES 1 - 3

Themba Lami

Phuma nkwenkwezi yokusa,
Phum'uqhakaze kuse,
Kuse nakwabasebumnyameni,
Mnyama nyamalala kuse.
Wena nkanyezi ulithemba lami,
Ithemba lokududuz' umoya wami,
Abaduduzi bayashabalala,

Abanambeko bayashabalala.
Ulivuso lomphefumulio wami,
Uwuvusa phakathi kwamabili,
Uwuvusel' umgudu oy'empumelelweni,
Impumelelo ngawe iyanginukela,
Inukela intuthwane yoqobo,
Isiyini intuthwan' ungaz' ushiywe?

L B Bengani

GRADE 4 – 5

Lisabuswa

Gudlu! Gudlu! Gudlu!
Thasi, caphuniyane.
Mhu! Mhu! Mhu!
Lasho lezwakala,
Elesangcobe phela,
Lagcwala zonk' izinkalo.
Ngish' esinedolo sasizigqumisel' upata,
Ngish' umntakaNondlala wayezigqumisel' upata,
Hho! yek' elihle lisabusa,
Lisabuswa kukhonjwa ngophakathi,
Kusakhulekwa kubuswe kwaPhakathi.
Hho! isisu somhamb' asisengangenso yenyoni!
Isisu somhamb' asisenanelwa,
Asisenanelwa kwadokwe elinezithinzana
ezimnyama.

L B Bengani

GRADE 6 - 7

Sibungu Somhlaba

Ngikuthand' uthung' umhlaba ngempumulo
eluvava,
Ngikuthand' ukhanyis' inyathuko yakho,
Uhamb' uphikelele phambili ngamandla,
Ungancenge zibiliboco zamfazi zokulibazisa.
Goduka mathamb' angekh' okomswenya,
Ubuwena bungicabangise kanzulu njalo...
Gijim' emzileni wakho njalo
Sibungu somhlaba esingabangiswa mzila,
Thubeleza milenzelenze kulolo luhambo.
Mathunyw' agjime okwendangala yomkhunkuli
Wakhomb' amabombo ungadeli...ungahathali,
Magugel' endleleni kugugelw' emakhaya,
Wuthung' umhlaba kukuhle kukubi,
Wuthunge kujaj' abajajoyoy, wuthunge.

A Maphumulo

GRADE 8 - 10

Malandakazi

Impilo yami iyini
Kulelo gumbi engigcinwe kulona
Wulaka lwesitha sikaNompilo
Esingiboph'izandla nezinyawo,
Ukuz' impilo yam' ibeyizolo?

Impilo yami iyini
Um' ingahlengwa yini,
Malandakaz' emilandokazi
KaFlorence Nightingale kwabamhlophe,
KaCecilia Makiwane kwabampisholo?

Impilo yami iyini
Kulo mhlab' ohlabayo,
Kule ngabad' egabadelayo,
Kule ngcindez' engahleliyo,
Kule nkanankan' engathukulekiyo?

Impilo yami iyini
Nza ningagqamisi buzali
Ngezenzo nangempatho,
Ngomusa nangothando,
Ngesineke nokubekezela?

Impilo yami iyini
Nomhlaba wonkan' uyini
Ngaphandle kwenu malandakazi
Amhlophe ngezenzo nangenhliziyo,
Agqamile ngokuzinikel' okupheleleyo?

Ibambeni malandakaz' emilandokazi,
Kukude lapho nighamuka khona,
Namhla nimi phuhle kwelengabade
Inkambo yen' inemilandokazi
Ephas' impilo yesidalwa sikaMdali.
JJ Thwala

GRADE 11 - 12

Afrika

Ubuviyoyiyo beviyo lizitika lisenga
Bakuhulule ngathi uzosala umboqwana
Ugudwa elase-Afrika nelaseNtshonalanga
Uklezis' ekhaya, waklezisa kwamakhelwane
Bakucwase bakucokofula ngebala lakho
Bakhangwe yibala balibala amathumbu.

Emathunjini kuvundle igolide
Esiswini kunqumise ilahle
Ezibilini kucwebezela idayimane
Umhlane wembeswe itsheboya
Isikhumba sihlotsiwe izithelo
Iziboya ziphuphuma ubuluhlaza.

Emaqhaweni uzele mfazi ndini
Ngibize elikaMafukuzela we-Afrika
Ngabiza elika-Aggrey we-Afrika
La magama ayizinsika zakho Afrika
Akhanteleyo kuwona angangezihlabathi
Ukuwalibala kimina kungumqansa.

I-Afrika ikhalela ukubuya kwakho Afrika
ENingizimu kuchwaz' uMayibuye
ENkabazwe kuchwaz' u Mayibuye
ENyakatho baphupha i-Afrika
Ngabe iyephi Afrika na?
Ulushiye nobani uthimbazane na?

Kuyoze kube nini ngishaywa, ngiboshwa
Ngihlushwa ngishayelwa wena Afrika?
Afrika kanti ungokabani?
UMdali ukwabele bani?
Eyami injabulo icashephi
Ukuphepha nokuthula kulelephi?
F Matherjwa

POETRY : IsiZulu

SOLO VERSE SPEAKING

PRE-SCHOOL:

Buthongo

Suka buthongo
Suka kwaVilavoco
Emini kwabha.

JJ Thwala

GRADE 1:

Balele Kulusizi

Lo mhlaba ugcwele
Injabulo nokunethezeka,
Namhlanje injabulo
Kusasa inhlupheko
Uphi ke manje njabulo?
Nant' uquqaba ludindilizile
Balele ngezifozifo,
Badliwa nganhlobonhlobo
Magciwane navelaphi?
Akukho buhlungu
Bungcoco kunobunye,
Bonke balele ngosizi
Badliwa zinsizi zokufa
Loba linye baphile.

AD Mdhuli

GRADE 2:

Kulamakhaya Ethu Amahle

Kwena izihlathi kwabayondla
Insizwa, intombi, kumbe ingane
Ethe ingena yab'iphuma
Kulamakhaya ethu amahle.
Kuwo kungena kusinde abafi;
Kuwo akuthuna ngedliso nje
Linqakwa ngensini ngabaphathi
Bethi: "Thulani yimpilo le."
Bokhulu abathula nobulima
Thulani nicabange ngobuhle.
Mina ngizobonga ukusizwa
Ezinyangeni ngithi: Olude unwele!
Nawe Afrika, nawe, bonga;
Bonga, bonga, Afrika, bonga!

J.C.M.

GRADE 3:

Ungabulali

Iklumela uma uliqhekeza
Liveza okumhlophe nokujuluka,
Lithi klebe, ulibheke uthambe
Ngoba uliphuce konke ukukhula.
Nasemlonyeni futhi liklomuzele
Izinhlamvana zenze ulikhafule,
Okusele ukuzwib' ucimezile,
Livuthe kubona. Wayengevume
Umntwana, yeka kwazi-kuqala
Singekho, ukuba umenze njalo.
Uyakhumbula ngemuva owakwenzayo.
Ukucela kwakho. MaZulu nina nonke,
Siyoshiyiswa amanxiwa ngumDali
Kulomhlaba singawuthenganga ngemali.

J.C.M.

GRADE 4:

Uma

Ngibambe mama ungibambisise,
Ngenel'intende yesandla sakho,
Ungilalis' emnyang' ungincishe nesiphuku,
Ngihwabheke ngib' umlalandle,
Ngikhosel' emaweni kwejubantendele.
Nakuba sengiyabatheka ngiyizwangomoya,
Ungangifunzi nomthonsela kasenzenjani;
Ungidudl' esiqiwini nephiva nentibane,
Usizil' ubuhlongandlebe kimi,
Ushiy' ubumunyu kimi -
Uma ngizochitha incwadi onginika yona,
Ngiphikise nemithetho kaNolwazi,
Ngoba ngijahe impande yesono,
Ngibambe mama ungibambisise.

BV Hlophe

GRADE 5:

Kufa...Kufa...Kufa...

Okwanganeno makube okwanganeno,
Okwangale kube okwangale.
Nani zindonga zethuna
Ningangihleki usulu
Ngoba ngigcwele insila yezwe;
Akukho soka lingenasici salo.
Sengimukuliwe ngezimpama zanganeno,
Sekwanele...sekwanele...sekwanele...

Ngale mangithokozelwe ngenamelwe,
Nginganqunyelwa mzuzu wentokozo,
Ngigujelwe imikhosi ngemikhosi yobuqhawe,
Ngithole indawo ethokomele,
Lapho umphefumulo wami uyolala
Sibe sinye kungekho okungawethusa,
Ukhazimule...ngikhazimule...sikhazimule...

LBZ Buthelezi

GRADE 6:

Inhlalafamafini

Inhlalamafini
Ihlal' emafini bashayana ngamakhanda,
Bashayana ngamakhanda ngoba bentekenteke,
Bentekenteke ngokukhehlwa yiphango,
Iphango likhwezelwe yilanga,
Ilanga ngoba lithe lizizw' ubukhosi,
Ngisho ubukhosi bukaGazingile.

Nampo begijama bentantatheka,
Becwel' imizila nemizilana,
Amabombo ebheke kwaNyangana,
Ngoba yena emolomo unenqaba,
Ucikoza uyoxoxa ngisho nokhokho,
Athi basize bathambise izinhliziyo
Ukuz' amazulu aphoze ulaka.

DBZ Ntuli

GRADE 7:

Nolwazi

Kuyoze kube nini
Ngiqomisa kuwena Nolwazi?
Ntokaz' engiyikhe ngamehlo,
Ngakhumbul' ihinikazi lakwethu
Elimibel' igwansile.
Ngibe ngilalis' ulimi,
Kuba nhlanga zimuka nomoya;
Ngibe ngibophel' enkonekazi,
Ngidl' umdada wekhethelo,
Imizamo yam' uyifela ngamathe.
Ngiyoyiqoph' imiqans' eqansileyo,
Ngiyithambekel' imithambekela yonkana,
Ngikuthungathel' ubhekaminangedwa,
Ngithungathe nenhlambamasoka.
Ngawe qhwaba ngiyobe
Ngidl' umhlanganiso wafuthi,
Umhlab' uyawukungikhothamela,
Ngibhul' izihlang' unomphela,
Ngingqwamb' iminyezane Nolwazi,
Nolwazi ntomb' enhle.

JJ Thwala

GRADE 8:

Thokozile

Ezintabeni zikaNtolwane
Ngangiququdwa inzululwane,
Ngangibheka ngithalaze

Ngibulawa unembeza.

Inhloso yabomnbeni
Yayikade isizwakele
Nami ngangibhekisisa
Kodwa kufiphaza.

Kwakusombuluka isonto,
Wangena kuwuMsombuluko
Mhlophekazi usombuluka,
Wawuzithobile ngasombuluka.

Uthotho nezihlathi
Kwaveza elomhlathi,
Ngizobona ngibuka
Ngingamehlo akho.

Zazimnandi lezo nsuku
Sesakhe ubungane
Obungatheni mntakwethu
Icala lembul'ingubo.

Ngazibik' ubuntandane
Wadidek' ingqondo,
Ingqondo yavuleka
Wezw' ukukhala kwami.

AD Mdhuli

GRADE 9:

Sal' Usuxola

Sal' usuxola nhliziyo yami,
Selidume lasithath' isithandwa sami;
Leyo mvula yezinyembezi mayesulwe,
Konk' okwenzekile kuyiqiniso,
Asisale sesikwamukela.

Fumbatha ngqi -
Nhliziyo ngikufumbathisa ithemba;
Bopheka nsi -
Nhliziyo ngikubopha ngoNomathemba;
Ungalahli imbeleko ngokufelwa.

Sal' usuxola nhliziyo yami,
Xola selidume ledlula,
NgoNonduduzo ngiyakududuza,
Kuw' ubeyisiqalo futhi eyingcino,

Sal' usuzotha, uzothel' iminjunju yezevlo.
Lowo mban' usubaneke wedlula,
Izimvula nezikhukhula
Sezikhukhule zazenelisa;
Selidume ledlula,
Sal' usuxol' impela.

MS Khambule

GRADE 10:

Emangcwabeni

Egqumeni, eshaya-moya,
Naz' izixuku ziyangcwaba;
Bayathandaza, bayahlabelela,
Bayakhala bayabubula;
Ubumuncu bomunyu wokufa
Buhlab' amehlo, zigeleze;
Kuze kuqhamuke uthando
LukaNkulunkulu luzishise.

Kodwa labay' abahlalwa-mpukane,
Ubukhona babo abungcwabi
Abunandaba nokungcwatshwayo;
Ababoni lutho ngaphandle kwabo,
Bahamba begqolozele isibuko;
Ezibukweni bazibona bona kuphela;

Mhlazane kufohlaka izibuko,
Khalakatha, empilweni entsha.

Okuhl' engikwenzile kungawesuthisa
Ameblo nengqondo yomhlaba jikelele,
Kodwa ngaphesheya kwengewaba
NguSomandla kuphela umehluleli;

Singawabek' amatshe acwebezelayo,
Phezu komzimba ofihliwe,
Siphelelise igugu lomhlaba
Elingumzimba odunyiswayo.

Egqumeni asishiyile bona
Egqumeni sishiy imizimba;
Ngoba imfihlo ejulile,
Isekunyamalaleni komzimba;
Ngoba ngokunyamalala kwawo
Sithola ukuphila okuphelele,
Okwaziwa nguSomandla owawudala.

GRADE 11:

Kanti Kunjan'Emhlabeni?

Ukuzicwecw' ebubin' ubumbulu,
Ukukheth' inkambis' enqala inzondo,
Ukwenz' umsebenzi ubusheshelengwana;
Kanti nton 'efunekay' emhlabeni?

Ukwethembek' ubenogazi kwabakhulu,
Zigqabo nokuphalaza,
Wenziw' ihlay' ezinyonini;
Kufunekani kulo mhlaba?

Ukub' umshungu nezigangi,
Ukugwegwes' enyathukwen' isobala,
Ukuncom' ubuvila,
Nom' ukudelel' iziyalo?

Ngab' ubudlova nodlame?
Ngab' ukuphendukel' abazali?
Ngab' ukugobhozis' igazi,
Nokucekela phans' imithombo yolwazi?

Ngifun' impucuko ngiyacwaswa
Ngobuzwe, ngenkolo, nangohlanga,
Nangokuncichw' imfund' esezingeni;
Sikebhe semfundo ungisaphi?

Ngizilwela nempilo
Ngibekezele ngiphumelele, yinzondo;
Nginkenkethelw' amehl' amabhuku,
Ngenzalo yam'icala.

Ngisozalweni lwakwethu,
Ngomkami wendandatho
Ngiyisinengiso, ngiphehlelw'amanzi,
'Ze kushabalale konke.
Komakhelwane ngamandl'ami
Ngingunyamana-mbana;
Inqol'egcekeni yiZulu -
Kanti kunjan' emhlabeni?

GRADE 12:

Ma Ngificwa Ukufa

(Lesisosha siyisihumusho esithe ukuguquguqulwa sesosha esithi A death song esaqanjwa nguPaul Laurence Dunbar, imbongi yomNigilose yaseMelika)

Ngimbeleni ngaphansi kotshani
Duze nezihlahla zomnyezane,
Lapho amagatsh' eyongembesa
Ngamaqabung' agcwel' ubuhlaza.
Ngozwa nami ngilele ngaphansi
Utshani ngaphezulu buhleba:
"Lala sithandwa, la! uphumule."

Ngimbeleni phezu kwamadamu
Laph' amanz' ethul' enganyakazi,
Nalaph' izinyon' ezincanyana
Zihlabelela zisho ngephimbo
Zenanel' ukwethwasa kwehlobo,
Zehle ziphuz' amanz' apholile
Laph' ilanga lingenakushisa.

Ngiyeke ngifel, ezindleleni
Zabantwan' abafund' isikole
Njengob' amahlomb' esehluleka
Yimithwal' ebengisindwa yiyo.
Iyona misindo yabantwana
Eduduza imiphefumulo
Elel' ukulal' okuphakade.

Ngimbeleni endawen' enjena:

Laph' izinsungulo zezilimi
Zenkathazo zingenakuthola
Sango lokwahlukanis' umhlaba,
Zingivus' ebuthongweni obuhle.
Uma wen' ofunda leminqana
Ungafica, ungimbele lapho
Utshani ngaphezulu buyothi:
"Lala sithandwa, la! uphumule."

Emathunjini kuvundle igolide
Esiswini kunqumise ilahle
Ezibilini kucwebezela idayimane
Umhlane wembeswe itsheboya
Isikhumba sihlotshiwe izithelo
Iziboya ziphuphuma ubuluhlaza.

Emaqhaweni uzele mfazi ndini
Ngibize elikaMafukuzela we-Afrika
Ngabiza elika-Aggrey we-Afrika
La magama ayizinsika zakho Afrika
Axhanteleyo kuwona angangezihlabathi
Ukuwalibala kimina kungumqansa.

I-Afrika ikhalela ukubuya kwakho Afrika
ENingizimu kuchwaz' uMayibuye
ENkabazwe kuchwaz' u Mayibuye
ENyakatho baphupha i-Afrika
Ngabe iyephi Afrika na?
Ulushiye nobani uthimbazane na?

Kuyoze kube nini ngishaywa, ngiboshwa
Ngihlushwa ngishayelwa wena Afrika?
Afrika kanti ungokabani?
UMdali ukwabele bani?
Eyami injabulo icashephi
Ukuphepha nokuthula kulelephi?
F Mathenjwa



SEPEDI

CHORAL VERSE

GRADE 1 - 3

Nko

O itkutša neng go dupa?
 O tla ikhutša neng go nkgelwa?
 O lahla neng go hlakanya
 Menko ye mebosana le e mebe?
 Wena nkokgolo go dupa o sa kgonego?

Ga o ile selo,
 Ga o hlaswe selo,
 Ga o ganane le selo.
 O tlabo mong wa gago,
 Ka go mo gamolela monkgo,
 Woo a sa o kgopelago.

O kgonwa ke wona mokomane,
 Mpshikela o go thibe,
 Mong wa goga a ikhutše
 Go gamola diferoladibete.

Go realo ga ke thabele
 Ge o dula o thibane.
 Go realo ga se go kgahlega
 Ge o dula o dutlelwa.
 E be e le keletšo go wena fela
 Gore hle se ithome dikgapana,
 Moo o sa rongwago ke motho,
 Wa tlele mong le tša go mo ferola dibete.

GRADE 4 – 5

Mahlabele

Kgomo e a swa
 E gangwa ke mang?
 E gangwa ke nna Mahlabelele,
 Mahlabelele 'a Mantikwane 'a koša di bola,
 Ba rego hlabelela dikoša di bine,
 Go tloge go bina Kgoši Makgalane
 Motlolatsoku a bine, a bine koša,
 Le yena mopharaphara a dutšego
 Go hlokwe le monami wa maoto;
 Go tle go bonale motswalelwabogoši.

Ga gešo bogosi bo tlogetše Mašile,
 Bja hwetša kota bja pharama,

E le mo go fetilego Mahlabelele,
 Mahlabelele a koša di bola.

Ke phološitše Bapedi ba gakantšhitšwe
 Ke Matebelemaso a Moselekatse;
 Ke feleletše ka ditlhaka tša marumo,
 Gobane molamo ge o tla bolaya
 O kwala marethong.

Ke sekatinkana sa gaRadingwana,
 Ba rego thapo thaogela ba ga Sekobo,
 Gobane monna ge a se na wa gabo,
 O seka molato a nnoši.

GRADE 6 - 7

Thakgudi

Kgomo e a swa!
 E gangwa ke mang?

E gangwa ke nna Thakgudi 'a Matebele,
 Ba rego Thakgudi ka ditsebe le mo swareng,
 Ka ge ka maoto a tla le raga,
 La sala le gokere mala a šwahlile.

Erile mohlang wola Batswetla ba goroga,
Ba raga sekgwele sa mašela 'a mahubedu,
Nna mošemane yo bogale ka tšea
Mokakamošweu ka bea phatleng,
Ke swere sa ka sa makintlwana a go rema,
Ke kgebetla ntsho ya Batswetla makopo,
E tia fase ka seetse e neela moya,
Mošemane wa mahlahla ke kgaola hlogo ke nea
kgoši.

Ka lona letsatši leo
Kgoši a tsebile bagale ba motse,

GRADE 8 - 10

Phošo ke ya mang?

Molato ke wa mang?
Bothata bo hlotšwe ke mang?
Bošaedi ke bja mang,
Ge o ratwa o ša ratwe?
Go šoma o a šoma,
Go tshepega, o a tshepega,
Go theeletša o a theeletša,
Ka moka tšeo o dira ka potego.

O botegela mang le mang,
Le Kgoši o rwele wa lahla Jerusalema
Yona ya go leboga ka Sefapano
Wa tšea wa belega,
Wa holofetša go se rwala ka magetla,
Bophelong wa phela o se belege,
Gore ka kgoro ya legodima o tsene.
Bao re kwešišago re a duma,

GRADE 11 - 12

Matšhipeng

Ke Matšhipa 'a magolo,
A Maselemela sa kgomo,
Batho bao ba šilego
Mmabo Kgamagadi,
Ba mo šia le pitšha le mollo,
Le mogotswana' go jela.

Ke bana ka Kgoši Thakgudi,
Thakgudi yo mogolo Letsiri,
Ba rego ke itše ke le Kopi,
Ka kwa ba mpitšha ba re:
Feta o eme ka dinao
Phogole 'a kgoši wa sehloba sa Mmataladi.

Ga gešo re hlabile kgomo,
Ra hlaba naswana,
Ra tloge re hlaba naso
Ya marapo bola
Dipolai tša marumo marobadibata.

Rena re batho bao ba boago Sekgama
Sa naga thota 'a Maseleme,

A tlalwa ke pelo,
A raka badulanaye kgorong,
A kgahlilwe ke nna Thakgudi 'a Matebele,
Mošemane wa mahlo a dithoro,
Ramahlo a bolaiša batho disego.

Thakgudi ge le mmona o filwe bjang,
A rego mahlahla, a re bohlae,
A šala ka motswako wa bagale;
A tlabo setšhaba sa gabo;
Ba fetša ka gore o abetše bagale.

Re duma yona mpho yeo o e filwego,
Gobane Sefapano se bohlokwa
Magetleng a bafokotšana,
Gore ka sona ba dumelwe go tsena
Ka kgoro ya Yomaatla,
Go hwetša bophele bjo bo sa felego.

Seo se tlabago ke ge o sa lewe,
Mola a gago matsogo a sa hlaswiwe,
Tšeo di šongwago ke wena di sa ganwe,
Go ganwa fela nama ya gago go lahlelwa
ganong.

Lenyatšo go wena le tsene,
Ka gona go se kganyogwe ke dihlaa.
Bonku le bopudi ba hlomphilwe,
Ke ge ka leemo ba sa go kake,
Le ge ka mehola ba sa go kake,
Empa ba bokadirokolwana tše nnyane,
Ba ikokeditše ka monkgo.

Moo ba rego moseka 'a tšewa Matšhipeng,
O a lla,
O re ke reng
Ke sa tšewe Matšhipeng
A magolo a Maselemela sa kgomo,
Moo ngatwe e lomilego ngwetši,
Ngwetši ya bapola moka,
Bjalo ka namane 'a kgomo.

Ke batho ba ba boago Lephate,
Lephate la Moreana 'a Kabu,
Kabu la mahlaku marapama maepelwa,
Malewa ke mohlwa, dithito go bola
Kua Lephate ga re go boe,
Ntshe go boiwa ke Kgoši Mahlabelele,
E lego Mahlabelele 'a Mantikwane,
Yena wa koša di bola,
Ba rego hlabelela dikoša di bine -
Di bine Mopharaphara a dutšego;
Yena Motlolatsoku a bine,
Le yena Makgalane a eme.

Re magokubjana a Matši majaatlotloma,
A be a fetše sejo a tlotloma.

POETRY : SEPEDI

SOLO VERSE SPEAKING

PRE-SCHOOL:

Mainamologa

Mainama namologa
Mmagwe ke moloi
Mainama namologa
Mnagwe ke moloi
Ke moloi wa dithuri wee a wee a
Mmagwe ke moloi

D M Mampuru

GRADE 2:

Mmamati mpelegele ngwana

Mmamati mpelegele
Ngwana yo ke a lema,
Ke lema ke le noši.
Mmamati mpelegele
Ngwana yo ke a lema,
Ke lema ke le noši.
Wa mpona ke a lema
Ke lema ke le noši.
Wa mpona ke a lema
Ke lema ke le noši.

D.M. Mampuru

GRADE 4:

Lerato

O yo botho, o na le bjona
O yo borutho, o na le bjona
O yo lešoko, o na le lona
Ga o fetwe ke motho fao.

Gare ga baratani o gona,
Gare ga bahumi ga o gona,
Gare ga bahloki gona o gona,
Nnete ba dišo ba ratelana go ngwayana.

O gana batho ba bonana la mathomo.
O galefa batho ba sa thoma go kopana
O šwahla maaka a agile legora
Wa swabiša bantlhoi ba itlamile ngatana.

Re phelele re go phelele,
O re etetše re go etetše,
O gole o lekane le tlou,
Lehufa go wena e be mošemanyana.

GRADE 1:

Tausedikwe

Wena mmagomohlolo yoo a goo furaletšego,
Ngwana yoo o mo topilego borofeng bja tau,
Ema ka dinao, le madi a tšeo di hwilego,
Badimo ba go kgalemele wa go hloka mogau;
Bokgolwa ga se ga boyo a tswalegilego,
Dulang fase makgolo, apolang botau.

W A Soana

GRADE 3:

Katlhudi

Ka mo go emego mogale Katlhudi,
A šetše a e ja batho manonyana.

O kgwahlišē! Ramaboya, Mmantiye -
O be a nja ka sepogo ka lla...

Batau, we!...Molatladi o mo godimo, Mašilo -
Se-akoma-metse-'a-Phetolo.

Ya gare ya tšwa ka boebe,
Garugaru dira ga di mo loke.

Agee! Nkabe go na le tsela-'a-moratho
Mahlape a Botlhatsete, a thope!

Re loke boMong-Tsware bodiidi;
Madira, a rapile le gaDikgale-tša-Melapo
Le kwa, Ma une a tšwile Matebele.
D.M. Mampuru

GRADE 5:

Madimomajabatho

Le belegwe ke mang batho tena?
Le ratilwe ke mang wa pelo,
Gobane motho a ratilwe;
A ratilwe ke Morena.
Molao le bala ofe pukung ye kgethwa?
Wa se ke wa bolaya le tshetše,
Le tshetše ka gore le eja.
E ka ba gona le tla swarelwa -
Gobane sa lena sejo e le motho!
Mola le lena le le batho.
Tša bogale pelo le fetišitše,
La lena lešoko le go mang?
Ka gore mohlang wa tlala,
Ba lena bana le tlo ja.

L.M. Mahlafore

GRADE 6:

Leo le lego gona

Leno lefase, le a felela!
Leno lefase, ke le lennyane!
Leno lefase, le a hlakiša!
Leno lefase, le a tekateka!
Leo le lego gona, gona, ke lefasefase!

Leo le lego gona, godimo, le hloka magomo;
Leo le lego gona, kua pele, le wele khutšo;
Leo le lego gona, boyong bja rena, le humile;
Go leo bohle ba dula ba thabile.
Leo le lego gona, gona ke lefasefase!

Mojanta, se tshwenyega, buša pelo!
Go leo re lebilego, gona, bohle re dikhorane.
Kgoši ya gona ke e tee; ya mosa le mogau;
Leo le lego gona, mahloko ga a tsebje;
Leo le lego gona, gona lehu ke lephelo.
M.P.N. Mphahlele

GRADE 7:

Moriti wa ka

Wena mantsho, go nna o nyakang?
O a ntlhaswa eupša o rata go ntšhala morago.
Ge ke go batamela, o a katologa;
Ge ke go swara, o a tšhaba;
Ge ke go lelekediša, o epela dinala fase.
La gago lebelo, mpšhe ke ngwana.
O wa ka; eupša lebelong o a ntšhia,
Eupša ka sekgalela o khuta ka fase ga ka,
O re le fefile, o tšhabele ka bohlabela, ke go šire.

Mohla' pula o tsena mpeng ya ka, ke no ikhomolela.
Ke se ke ke go tshwenya, ka ge o le wa ka.
Ka nnete selo sa ka, o kgano, mošikologaseolo!
Ke go hlogoletše, leokana, bjale o a ntlhaba?
Ke go alafile, molwetši, bjale o roga ngaka?

GRADE 8:

Leswika

Go reng wa bitšwa ka leina?
E ka ba e le ruri ge ba tsebile?
Ba tsebile ruri gore o leswika.
O leswika o tiile.

Ba go tsebago ba go bitša ka maina,
Bo go ratago ga ba na boroko;
Ba go hlompfago phuthaditšhaba;
Wena swika la nnete bophelong,
Bohle re go llela.

Wa gogo ke ofe mošomo,
Go ratwa gona...
Ruri o boka bja ntši,
Ngwana go fihla motšofadi,

Nnete o phuthagantse.

Maetong a gogo o šireleditswe,
Bokhutsong wa bakwa le manaba,
Ga gago ga go tsebje;
Gobane nnang yona o sa e tsebe,
Yoo a ipobolago o a mo dumela.

Ga geno go reng gwa bowabowa?
Lapeng la gogo lešwalo ke lefe?
Lona le gokago bohle,
Lethabo, dillo le tšohle,
Di be gona bakeng sa gago.

L.M. Mahlafore

GRADE 9:

B.A. o itšeng?

O gagolelang dipotla?
Mokagona go tseba ga re anegelwe,
Gore o nwele moro wa thuto,
O rutegile le menwana' maoto,
Maswetha' hlogong ke dintlha tša ponelopele,
Bjale, go reng o realo?

Batho o a ba nyenya,
O rwele leepo ka phatla,
Boikgogomošo o hlogiša maledung,
Wene mantepane metono o sepedisa
bompogeng,
Matswele o thakgoletše godimo,
Ke gona ge le re nkgišetša ka monkgo wa
purabura?

Botagwa o phetše ka bjona,
Ka kakaretšo batsenasekolo ba anya
molaomobe,
Mekgotheng wa kwetenketša
khwekhwerenkhwere ya
Sejahlapi,
Le ge go tseba re sa hlathe,
Gobeng gona le go tseba re ka se tsoge re lekile,
Gore sefehlawene ke sefe e ba go?

Le gore o fahlolle o a foufatša,
Le gore o thuše photlelo o e tswaletšwe,
Go itshenka ke bohwa bja gago,
Go kganya ke se pollong bja ka koma o
hloletšwego,
A naa B.A. go reng?

Ge eba kebomotho bjago, tswalwalefsa.
T.A. Magolego

GRADE 10:

Morutiši

Tsela e išago seding, ke wena!
Tsela ya go leba bokamosong, ke wena!
O mohlali le moeletši setšhabeng!
O mohlala bile o lebone lefaseng!

O rwele dihlogwana tše dinanana magetleng.
O ikanetše go direla Mopedi tše kgahlišago.
O ikgafetše go hlabolla lefase ka sebele.
Re a go reta, mofahlošadifofu faseng.

Swara, o tiiše, o se nyefiše, morutabana!
Ba tshetele gore dihlogo di falale!
Gorulla boteng bjago, go tloga makgaritleng!
Gore le mohla o bitšwa, e re go ba ditaola o rutile.

Di retwa di boa mokatong, morutiši!
Re tla go leboga go sele, montsošabošego!
Re tla go itielala mogoswi mohla re fula dienywa mereng yago.
Mmetlabokamoso, go sele, tshwela mare diatleng!

Mohloyawena o hloka hlogo, morutiši,
O ipolaiša go robja ke hlogo, a se e šomiše.
Gobane ka wena, re kgona go itebanya le Mošweu, ra khora.
Ka wena matšibogo ka moka a theogelwa.
Wena mogašapeu, tiiša letsogo!
Se gašetše tseleng goba meetlweng!
Gaša mobung wa nnete, o tla buna!
Ge e le motlalo, go tla fokotšwa.

Motswadi, mothuši wago ke yowe!
Mo kukiše, a se robege, o tla go hola!
Se mo konole seatla, mohla a fahlile, a kgala!
Se mo foše ka diruwe, mohla a robile yeno lenaka, a e phaya!

M.P.N. Mphahlele

GRADE 11:

Ge a septše, go lokile

Ke kgale ke eswa lebate.
Ke neng ke kgakgatha, ke tšhaba go phula?
Ke neng ke bitietšwe molomo ka boloko?
Lehono ge a sepetše, go lokile!

E be e le lehu, e se lephelo lela!
E be e le tahlego, e se leloto lela!
Molao o ka bewa ke mosadi, gwa loka?
Lehono ge a sepetše, go lokile?

Ga ke tsebe gore nka hlaba eng, sa matšana!
Kgomo le pudi, e kaone ke eng?
Diputswa lehono di swanetše go thaba le nna.

Lehono ge a sepetše, go lokile!

Banna wee...!Etlang, mogagabolena, o ipešotše!
Ke iphetile, ka tšea ngwanana, ka lahlela go mmagwe!
O boetše letsweleng go rutwa bosadisadi;
Lehono ge a sepetše, go lokile!

Ge e le bokgope, le maledung bo a dula.
Le tšešo ga ke sa di nyaka, di tla mpakela senyama.
Ke tla kokotlela, ka ba ka kokotletša;
Lehono ge a sepetše, go lokile!

Ke Mmopi a kwelego selo sa ka.
O mpone ge ke dutše magala, a ntšhokela;
O mpone ge ke tšholla ya madi mahlong, a se rate;
Lehono ge a sepetše, go lokile!

Le ge ba re maropeng go a boelwa, nna ke a gana!
Gobane ya boela pitšeng, e swanetše go no swa.
Ge e le ka Nteki gona, ke nwele meetse, ke lebogile!
Lehono ge a sepetše, go lokile!

M.P.N Mphahlele

GRADE 12:

Ntshengeng

Kgomo e a tshwa!
E gangwa ke mang?
E gangwa ke nna Ntshengeng tšhuana sehwelewakebatswadi,
Bagadišong ba hlwela disego.
Ba re re tla ka re mmone Ntshengeng le go kgona ga gagwe
Dithutong gore o tla felela kae;
Ba realo ba sa ipolediše gobane ba tseba gabotse
Gore ba bona bana ga ba kote ba beša ka mabjokong;
Ke phala le semumu se be se bolele.

La marematlou lengwalo ke phethile
Ka dihlora ka phadima,
Bantlhoi ba ema ka meboto mahlo dinameng ba ntšhitše.
Ba re gebotse a tšweletšego go ya o tla ya kae?
Ka ge go ya pele e le go ba le selo sa go reka lephoko la badiidi,
Sona se kgonwa ke bomajaašupa ompadikgolo marurušwa ke sona,
Bona bomeririmešweu e sego ya botšofadi.

Lesego le dikgegeo tša mpha mereba,
Ka wa ke tsoga nna mošemane;

Ke ikeme ka la tau e ja mohlololwa hlakoleng go a sepelwa.

Ya re ka ge monamolomo a na le malomeagwe, Bathušababotlana ba mpelega ka thari, Pele ka tsoša lerole le kgama batho La ge mpšhe e kitimela go hlakodiša a yona mae Hlageng ye e laumago šokeng.

Purabura ya ba ya ka ya botšhephi kobo, Bantlhoi ba re ba mpona ba re, 'Ihu! ge e le go rutega e be e le selo mang?'

P.N. Malatjior

OPEN SECTION

Mmadiatla tse borutho

Nkabe phoufalo e fetela,
Nkabe e thomile booking,
Ka ge ba bona dipono le barongwa,
Dirogamahlo le ditširošanamana tša mmele.

Di sa kakwego ke dikgobadi,
Mohlokamolomo ga a tikwe,
Ge merumo e šetše dinkong,
Mooki o swanetše go kgomaganya.

Mongwe o hlahuna meno,
Legano ke lefatla,
O lla sa bokobo selo,
Go homotša ke sephetho sa mooki.

Serišane selo sa naga,
Se swere mala ka diatla,
Dipshio ke kgelempua le lela,
Pelo e re takutaku tšhatšhalaseng.

Le sewego ke letlalompa,
Moji wa gagwe a sa tsebje,
Mogobadi a ratharatha kgafetša,
Mooki a tlamega go bušetša ditho madulong.

Gare 'a mašego a dipula
Ba thušitše babelegampeng,
A ikgaša monkgabodila,

Poponono e le kaone go yena.

Mmamesesemešweu ka lesoko,
O tlošitše monkgotlapela woo,
Molwetši a phuthologa,
Ntšu la letšatši ya ba la mannese go ipona.

Ba fetogile baledi ba bana,
Ba hleka ditšofa tša boloko,
Ba ehula magomotsa,
Dinthulwaneng tsa noka' bophelo.

Ba tseba motho ka botho,
Ba hlatha bomotho pele ga madiba,
Ba lemoga bong bjagwe,
Ba tsebišiša leina madibeng.

Ba menolotše bohlayadimašuhu,
Bonkotwane ba gwanta senna,
Sekoka sa boela sekeng,
Tšohle go selagantše boifoko bja mooki.

Le ge melomo e tshela mawatle,
Go thwe ba gagola dipotla,
Ba rwalarwalwa ke lekgeswa,
Ba file ntho lekokoro go thibela malwetšikeledi.

Batho le ge ba tsebile ke tseba,
Gwa thwe ba itira dikhorane,
Nkane ba rerela batho ka dijo,
Nepo bokamosong e bile thari ye matlafadišwego

Le ga ba ka senywa maina,
Gwa thewa ba ipopa medingwana,
Nkane ba kalela ntho pelego,
Ba tšhaba phufulo ya ntho faseng.

Wene mohlokatebogo,
Honong ithute yona,
Gobane mangaka ka bongaka
Ba hloka thušo ya mooki.

T.A. Magolego



SESOTHO

CHORAL VERSE

GRADES 1 – 3

Re ne re tseka eng?

Kajeno ha ho tshwane le maobane,
Kajeno kgotso e kokota monyako;
Kajeno matswalo a maoba a qephile,
Kajeno batho re tseba le ho ipotsa dipotso;
Re ne re tseka eng?

Kajeno ha ho tshwane le maobane,
Kajeno re tseba le ho tadimana difahleho;
Ha ho nyokgolotsana ha maoba ho lebetswe
Re sebete sa ho ithahloba kajeno,

Re ne re tseka eng?

Maobane re ne re supana ka menwana,
Re ne re pharana ka dipha, re konkollana;
Re re enwa ke ngwaneso, wa mme le ntate,
Enwa ke Mohlophehi, ntatae o shwele kgale,
Re ne re tseka eng?

P.D. Maphalla

GRADES 4 - 5

Ho tile jwang?

Ramolelle ke enwa o selebaletswe,
O behile matsoho phatleng, o tsietswe,
O thalatsa kgafetsa, ha a qete,
O ntse a ipotsa dipotso motjhaotjhele
Ho tile jwang?

O hlwela paleisi tsane tsa kgauta,
Paleisi tsane tsa ho fufulellwa ke baena;
Mantswedintsweke ane a ho holofatsa batswadi;
Kajeno ba ile, majabajaba a swahlamane
Ho tile jwang?

O tadima diahelo tsa maoba mokola,
Ahello tsane tsa ho thehwa ka tshika tsa baheso;
Qhobosheane tsa ho ntsha bontate matswabadi;
Kajeno ba shwele, le tsona di helehile
Ho tile jwang?

Ruri, Mosotho o kile a opa kgomo lenaka,
A re moaha-moriti ka mehla ha a o dule;
A ke le boneng batswadi ba shwele ba sehletse,
Ba sehlella ntata Selala a robile monakedi
Ho tile jwang?

Tlotlo la nkwele-hodimo ha le tshwarelle;
Lefatsheng motho o phela ka wa phatla
mofufutso;
A ke le boneng kgomo tseso di kgutla mafisa,
Di kgutla e le kgale re phela ka hloya
Ho tile jwang?

Bonang Radikgoka o ntse a ntshupatshupa,
O re kgomo tseso ke tsa bomotswalae,
O re le matobo ana a ntate ke a ba habo,
O re le metsi a noka a bitswa ka yena
Ho tile jwang?

Thena e ntse e mpitsa "boy", e lebetse,
E lebetse la maoba la na la dikela kgale;
Ha a mpona ke supa ka monwana o a makala,
O re nka supa jwang ka monwana-ntshonyana
Ho tile jwang?

P.D.Maphalla

GRADES 6 - 7

Tsa lekeishene

Potlapotla!
Thibang ke eo!
Pote! Tshire! Tjhobe!

"Hlo o itlise,
O ikina morong, o ntsintsi?"

Joo! ka le bona?
Namolang hle!
Thusang hle!
Itjhuu wee!

Kgutsa sephoqo,
Thusa rona hle,
Ho seng jwalo.....
Le shebe o le qetelle,

Le ka hla la o tlisetsa tse ntle,
La o rwala la o fihlisa ho beno,
O modumedi ya jwang wena
Ha o tshaba eto la bohle?
O tseba hantle hore
O tshwanetse ho mputsisa;
Ke papadi ya rona eo,
O e tseba hantle.

Tshela hle monna,
Tieho e tswala tahleho,
Ntsha tsohle bo!
Na kajeno morena hao
O o putsitse karolo feela?
Ntsha wena, o phephise bophelo.
Borukgwe monna,
Baki,
Dieta,
Hempe.

Sala le thae eo e ntle.
Furalla se retelehe,
Mollo ona o ka o tjhesa,
Ikele, o ba dumedise hae.

Thwaa!
"Joo! Mm....."
"Kgutsa, o nkuwe ke leoto,
O batla phupu ya hao na?"

Potlapotla!
Pote! Tshire!

Kokoko, bulang hle!
O mang, ipolele?
Ke ipolele motseng wa ka?
Bulang hle.
Kgehle, ke lehlafi.
Wa tjho moduduetsane
Wa mmele o phelang,
Diaparo ke lefeela,
O feta o shweleng,
O le hara diaparo.

Pitikwe ya mollo e ilo itahla ho mma yona,
Mohatla e hula wa shwalane e kgolo,
Mohlhlami teroneng ke shwalane e kgopo,
Pono ke ditiletile ho ya ka makgoro,
O no re tsa maobane di lebetswe na?
Jwale tsa maobane di ikgutlisitse,
Mehopolo e qala ho dubakana,
Bohle ba batla qhobosheane,
Itlhahaneleng hle, le pholohe,
Kwekwe ya morao e tloha le sepolo;
Tsena ke tsa lekeishene.

P T P K Maboera

GRADES 8,9 & 10

Le Ha o se o le siyo

(Sehopotso sa lefu la nkgono Mpane Josephine Mmabeki Maphalla)

Ruri efela lefu le phela le batho,
Ruri efela lefu le rena le lalasa;
Kajeno le nkile mosadi a ntswaletse motswadi,
Le nkile mosala-le-dikgutsana haeso Kgolokwe.

Maoba ke ne ke peralletse ntshing tsa lebitla,
Maoba ke ne ke paka lefu ho hloka leeme;
Kajeno pelo ya ka ke ena e qhitsa madi,
Difela tsa matshediso kajeno ke lelea.

Kajeno ke robehile ditho, ke tsietswe,
Pelwana ya ka e bohloko, e futha haholo;
Moya wa ka o wele, maikutlo a sithabetse;
Jwale dikeledi ke tsena di rotha marameng.

Kajeno ke feelafeela, kajeno ke hlobotse,
Kajeno ke poyaneng, ke setse lepalapaleng;
Ke enwa o bothile moeletsu wa maobane,
Ke enwa o tutubetse motshehetsi hara difeфо.

Dikgohola tsa bophelo le tsona ekare di a bona,
Ruri ke nnete tsietsu ka mehla e latela tshotleho;
Bohase ke sekgobo o bo tshabele ruri,
Ho tswalwa o le mong ke ho tswallwa maima.

Mehopolo kanjeno e farasa e hana ho qeta,
Maimamelo a nthobetse ha ke tsebe ke etse

jwang;
Leleme le rarehile, ke fetohile lehwelea,
Ke sitwa le ho hlatsa mahlwele a le fubeng sa ka.

Le ha o se o le siyo wena moradi was Mphatsoe,
Le ha o se o le siyo wena mohatsa Rasephadi;
Bananyana ba tla nne ba bapale mankokosane
Le ha o se o le siyo.

Le ha o se o le siyo wena Lekgolokwe,
Le ha o se o le siyo Lekotswana le letle;
Mosi o tla thunya lapeng la Mabusetsa
Le ha o se o le siyo.

Le ha o se o le siyo wena Mmasalomone,
Le ha o se o le siyo wena nkgonwa banana;
Ditswere di tla nne di bine tlaase mohlakeng
Le ha o se o le siyo.

Le ha o se o le siyo wena Mmamakgala weso;
Le ha o se o le siyo wena Mpane e mosehlana,
Le ha o se o le siyo pula e tla nne e ne,
Dinoka di tla nne di hoshe, di lelemele.

Le ha o se o le siyo wena moaha-moriti,
Le ha o se o le siyo wena mosupatsela;
Dikgutsana di tla nne di anye masokotso
Le ha o se o le siyo.

*E.H. Nkgono Mpane Josephine Maphalla, nkgonwa
K P D Maphala, sethothokisi, o hlokahetse ka la 20
Loetse 1992, a le dilemo di 83. Moya wa hae o*

GRADE 11 - 12

Ke ntse ke hopola

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha o ne o le Ramohlongwana motseng,
Ha dihase re ne re utlwa ka wena'
Hore o ne o mpitsa tseketseke
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha o ne o di hula pele o sa hetle;
Ha o ne o supa feela ka monwana;
Hore o ne o mpitsa tsheretshere
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha o ne o le mpodi nna ke se letho,
Ha o ne o nthoma le hara masiu;
Hore o ne o mpitsa tshaetshae
Ke ntse ke hopola.

Ke netse ke di hopola tsa maobane,
Ha polasi tsohle e ne e le tsa ntatao;
Ha nna ke ne ke robala taleng tsa dipere;
Hore o ne o nthehile semaumau
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha matlotlo a lefatshe e ne e le a hao;
Ha dikgetsi tsohle di ne di bulwa ke wena;

Hore o ne o mpitsa mokopakopa
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha sephadi se ne se tshwerwe ke wena;

Ha o ne o shapa ngwana le ntatae bobedi;
Hore o ne o nthehile henehene
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha o ne o kotsometse sa maratswana;
Ha o ne o kgaruma, o sa qeke kgutsana;
Hore o ne o mpitsa sarabane
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tsa maobane,
Ha o ne o le matwetwe, o le ntho e tjhang;
Ha o ne o busa, o laela, o kgonya;
Hore o ne o tsetselela lefu la ka
Ke ntse ke hopola.

Ke ntse ke di hopola tseo tsa maoba
Tsona tseo tse kgentshang batho ha di
bolelwa;
Tsona tseo ekang di ka lebalwa;
Hore o ne o ntlepolaka mapatlelong
Ke ntse ke hopola.

Kajeno ho monate, ho bohloko, ho a tshwana,
Kajeno motho ke motho ka ditshika e seng tsa
dikgoka;
Kajeno le rona ba dikojwana re a lwana;
Hore ke ne ke bitswa setlaopa-ke-wena
Ke ntse ke hopola.

Ruri lefatshe lena nnete ke lebidi,
Ruri lefatshe lena ke lempetje ho faswa;
A ke le boneng kajeno ho bodila, re a tshwana!
Ke ntse ke hopola.
Hore o ne o thabela ho bona lebitla la ka
Ke ntse ke hopola

P.D. Maphalla

POETRY: SESOTHO

SOLO VERSE SPEAKING

PRE-SCHOOL:

Palesa ya rona

Ntho e hlokolotsi, dikgororo tsa rona,
Ntho ya ho nesetswa ka tlhokomelo,
Mahlohonolo o hlaotse a sa phomole,
Tshehetso Koena a mo neile ka hohle,
Hore monoko wa Palesa o tlo phutholohe,
Kajeno ke mona kgororo di atlehile.
Pela ka ke bona letlamorwana, Palesa,
Ntho e ntle ka pheo sa ho jala botle.
Hola, Palesa, re holele.

PTPK Maboera

GRADE 1:

Nna

Mothwana sekwallwa ka hare,
Hole botebong ba maikutlo,
Ngwana, letlalepepilwe,
O ithorisa o re: Nna ke nna.

Wa re senyetsa botho ba rona,
Wa bo medisa ditshiba,
Kajeno bohle ba tseba
Ho re: Nna ke nna.

O ngangetse ke kgang e kaana,
O iteta o re wena ke wena,
Dikeletso o di fa anathema;
Manganga a ja monga ona.

PTPK Maboera

GRADE 3:

Ntsintsi ke eo e Feta!

Ntsintsi ke eo e feta,
Ke eo e feta e bobola;
E bobola e ntse e tswedipana,
E tswedipana e etsa menyakwe;
Empa rona ba e tsebang, re a tseba
Lephoka le teng.

Ntsintsi ke eo e feta,
Ke eo e feta e hlakisa;
E hlakisa e itshupa bokgalala,
E itshupa bokgalala e bile e ikonka;
Empa rona ba e tsebang, re a tseba
Lephoka le teng.

Ntsintsi ke eo e feta,
Ke eo e feta e itshepile,

GRADE 2:

Nthuse morena

Ha ngwaneso a batwa,
Mphe matla le sebeta,
Ke ikatametse ho yena,
Hore mmoho re batwe.
Mphe bonatla ke lwe,
Mphe boqhobane le nna,
Nnete le toka di lwelwe,
Ke shwe le bana beso.
Ba kgeswe, ke kgeswe,
Mmoho re kgeswe bohle.
Ba ferehlwe ka hohle,
Mmoho re ferehlwe;
Ba nyediswe le nna,
Mmoho re nyediswe,
Bohlabaphiyo le mano
Ho hlohorwe ho fele.
Nthuse Morena,
Takatso e phethwe.

PTPK Maboera

E phephetsa motho le ntja ka ho tshwana;
E fotakela morena le kolobe ho se phapang;
Empa rona ba e tsebang, re a tseba
Lephoka le teng.

K.P.D. Maphalla

GRADE 4:

Letlaka ke leo le feta!

Letlaka ke leo le feta,
Ke leo le feta le fofa sebakeng;
Mapheo le a phukaladitse le iketlile,
Le iketlile sa hola le sa haba tao;
Empa rona ba le tsebang, re a tseba
Sebodu se teng.

Letlaka ke leo le feta,
Le feta le tshekalletse sepakapakeng;

Le patile maoto ka tlasa mapheo,
Le a patile sa hola le se na ona;
Empa rona ba le tsebang, re a tseba
Sebodu se teng.

Letlaka ke leo le feta,

GRADE 5:

Teboho

O mphile lentswe la tswere,
E tsetsela e hlatse bophefa,
Mosollane o tswang lehlakeng,
Ke tla ahlama ke lebohe.

O mphile pelo le mamello,
Teboho e hloka tekanyo,
Mpho tsa bohlokwa ho nna,
Ke thulakwa ho se qenehelo,
Ke rohakwa ke kgarungwa,
Kgauhelo e le toro feela;
Ke a mamella, o mphile pelo.

Nnete ho nna ke mahlaahlela,
Toka ke dipetja tsa mmuso,
Bokgopo bohle ke bohobe,
O mphile pelo, ke a leboha.

O mpopile a mpha botsho,
Botle ba nnete ho nna,
Ka baka la botsho ba ka
O mpeile mojaramahlomola,
Lesitsi le tlhokofatso yohle,
Ha ke tletlebe, ha ke belaele,
Teboho ke e lebisa ho yena,
Yena ya mpopileng ka ba nna.

T P K Maboea

GRADE 7:

Itekele, itekele hape

Thuto ke ena, e apese tlhokomelo,
Itekele, itekele hape,
Moqhaka o o hlotse la pele,
Itekele, itekele hape.
Sebete se ke se kgutlele ho wena,
Hoba mamello le pheello
Di ka o hapisa moqhaka,
Itekele, itekele hape.

Hang kapa habedi o ka hloka kotulo,
Feelae, itekele, itekele hape,
Mamello e tla o tswalla katleho,
Itekele, itekele hape.
Tshotleho ha se ditlhong le manyofonyofo,
Le holane lebelo re sa ikgapele,
Maemong ana, o itlama kang na?
Itekele, itekele hape.

Thomo e letlapahadi, mohloka ho thetwa,
Itekele, itekele hape,

Le feta sa hola le a eta;
Le ho eta eka le etela metswalle,
La hara metswalle ke bolela ya popota;
Empa rona ba le tsebang, re a tseba
Sebodu se teng.

K.P.D. Maphalla

GRADE 6:

Ha bofuma bo kokota monyako

Mmatshaba le Molatodi, dibouledi,
Maobane ba ne ba hafa ka nkatana,
Kajeno sesiu se phunyehile lesoba;
Ka mehla monyaka o ipha dimenyane
Ha bofuma bo kokota monyako.

Mmatshaba le Molatodi, baitshepi,
Maobane ba ne ba sheba dihase maotong;
Ba ne ba bitsa kgutsana ntja, ba lebetse
Ka mehla bokaako bo qela ho leoto
Ha bofuma bo kokota monyako.

Mmatshaba le Molatodi, diphathakalle,
Kajeno kutlwano e thobile ho setse dikgang;
Ba gothisana lehlokwa ha ho na phomolo;
Ka mehla kutlwano e thoba e sa bolela
Ha bofuma bo kokota monyako.

PD Maphalla

Nako e tla o atametsa moqhakeng,
Itekele, itekele hape.
Tseo bongata bo ntseng bo di phetha,
Ho di phetha wena o ka sitwa keng?
Ka mamello le tshepo, boloka taelo:
Itekele, itekele hape.

P T P K Maboea

GRADE 8:

Ya heso ke e ka pele!

Ya heso ke a ka pele;
Yona eo e tlhako di manaila,
Yona eo e ntle e hakotseng,
E hatang e bontsha bophelo.

Ya heso ke eo e ka pele;
Yona eo e qahamisitseng ditsebe;
Eo e pharang tse ding ka seretse,
Ke yona eo ke ipitsang ka yona.

Ya heso ke e ka pele;
Ya heso ha e itheke morwalo;
O ye o bona ha sela le ewa,
E haba e di kupetsa ka lerole.

Ya heso ke e ka pele;
Yona eo e tswileng tjaro;
Eo ke yona ya setala seso,
Le ho fetjwa e fetjwa ke nna.

GRADE 9:

Ena tlolwana

Na e bodila?
Tjhee!
Na e monate?
Ee!
Na e fumanwa ha bonolo?
Tjhee!
Na e fumanwa jwang?
Ka dinkgo tsa mofufutso.

E hloka boitelo bohle,
E hloka mamello yohle,
E hloka boitapiso bohle,
E hloka tjantjello le tjheseho.

Tefo ke e thata, nnake,
Tela bokgabo ba lefatshe,
Tela monate wa lefatshe,
Tela boiketlo bohle,
O rwale tjantjello le tjheseho.

Robala ka tla,
O hloke le dimonamone,
O hloke diFloresheim,
O hloke le diMayfair
O hloke di Man International,
O hloke le tsona diVelvet,
O hloke diMercedes Benz

GRADE 10:

Ntho ena ke koloi

O atisa ho e bolela jwalo Pikoko
Pitsi ya hae ya Sekgowa, majabajaba;
Ha le ntse le kgotsa tsa lona dipere
Le yena o boledisa ya hae, serahamajwe.

Ha le ntse le kgotsa Tjobolo ho nonopela,
Le bile le kgotsa pitsi ditlhako ho fatolaka;
Pikoko o kgotsa lesenke mabenyane,
O kgotsa le tsona dikgalase ho phatsima.

Pitsi ya kajeno ke pitsi ya tshepe,
Ha e fule thoteng e fula ka mokotleng;
Ha e lapile e hana le ho sisinyeha,
Ntho ena ha e bapallwe, ntho ena ke koloi.

Ya heso ke e ka pele;
Yane e thalang e lokotseha;
Ke yona ya heso, ke o jwetsitse
Hore hare lena le kgaola dinaha.

Ya heso ke e ka pele;
E di hulang pele ke ya habo rona;
E ntseng e qhiletsa, e sa bone tsela,
Ha habo yona kobo-diphororo!

K.P.D. Maphalla

Mmoho le tsona diJagaur,
O hloke mabenyebenye ohle,
Bonahala ka marantha
Matanta a dikatana,
Ho ikgapela tholwana ena.

Lebella tshotleho,
Lebella meferefere,
Le tsona diaduma,
Lebella ho lelekwa,
Hoba o nyele matsete,
Wa bua tse isang tokeng,
Hoba metso ya Mmuso e le hohle,
Moya o di rwala ditaba?
Makgoba a teng a alehile ka hohle.
O hlo lebelle ho swetswa,
Ho fihlile o ho lebelletse,
Hore o se utlwe tlotlollo.
E kgolwa jwalo ena tholwana.

Tsela e yang teng e moepa,
Ha e kgothwe, e kgothwa ke wena,
O utlwa bonna, o utlwa kगतello,
Thuto, tholwana e kgolwang ha boima,
O kgolwa ka dinkgo tsa mofufutso.

P T P K Maboera

tho ena ke koloi ya nnete, selailai,
Ntho ena ke mohahlaula wa dithota,
lekanyane,
Ha e tsamaya e hle e suthe roleng la dikatse,
E hle e papaele sa lehlanya le hlwahlwaela.

Pitsi ya Sekgowa, ntho ya tshepe,
Ha e jajametsa e hle e etse haholo;
E hle e lekise tshephe masabasabeng,
E hle e etsise selalome se bona phofu.

Bana suthang tseleng selailai se fete,
Ntho ena ha e hate e a robokella;
Moo e fetileng ho kofellwa ka lemina,
Mahlo a ntho ena bohola ke mokgabo.
P.D. Maphalla

GRADE 11

Teboho ho Teboho

Koena le Koenana,
Sesupo sa bofahla ba rona
Bo bongweng ke ngwana Letima,
Athe o senola tsa tlamahano.
Letswele ke o sietse
Hore re anye mmoho.

Ke bone, mme ka dumela,
Marematlou a ntswe leng,
Bana ba tadi ba bonwa ka mereto;
Lerato ho rona ke senyepa,
Tjhwammoho ke sepheo.
Ke eo teboho, Tehoho weso,

Tataisano e bile letshwao,
Bonyenyaneng le kajeno,
Tjhwammoho motheong le moepeng,
Dinotshing le leshokgweng,
Menyakeng le ditlokotsing;
Kgohlong tsohle re bile mmoho,
Re tataisana, re tshedisana,
Ho tloha papading ya letsopa
Ho fihlela ho ya morabaraba,
Le ho isa sedibeng sa tsebo,
Ke ntshware o se ntshiye.
Tlamahano lefito le tiileng;
Ntshware jwalo, kgabane yeso.

GRADE 12:

Binang le nna

E ne e le kgale a tshetsheha Mokgalajwe,
E ne e le kgale a korotla dibokeng,
Ntswa la hae le ne le tsejwa ke dikgeleke,
Diphoko di ne di sa mo kapele mathe.

Makaako a ne a se a mo tshaba lebekebeke,
Ha a le teng ho ne ho se nko ho tswa lemina;
Diphoko di ne di phokolela ka dikobong,
Ha a bitoha diqhoku di ne di atisa ho nyekelwa.

Eitse pele a theoha dikalaneng,
Hona mohla a neng a binne makodilo,
Yaba o mema setjhaba se tswetswe le yena,
A re bana ba ntate, binang le nna!

Binang le nna, Basotho binang le nna,
Ho neng le phomotse ke thenthetsaka?
Binang le nna le lona le tlale,
Le rithake ho be ho kgotse dithaba.

Binang le nna lona bana ba Nkgadise,
Ho neng le kgutsitse ke kgelekenya?

Kajeno pene e tlola letanta,
Ke dikgothatso tsa hao,
Nka lebala jwang ha o re:
"Ho a lekwa, Mothapama,
Ho lekwa ka matsapa ohle"
Ka kgothatso tsa hao
Sefuba sa ka se ntshitswe,

Kopo e lebitsitswe ho bohle
Ho NYARELA KWEETSENG ena.
Kajeno ke fetohile lehlhana,
Ke ba phatsa ditlhaka,
Ho ba fa TLHAKA YA BASOTHO.
Dikgothatso tsa hao Teboho,
Teboho e tla ho wena
Teboho weso, Ntsu yeso.

Kajeno o na le Nkanyezi,
Le nna ke na le Busisiwe,
Ho boNomonde le Sebatatso,
Ka boPalesa le Botle,
Kgothatso ena ba fumantshe,
Ba tsebe tlamathata ena,
Ba matlafatse tjhwammoho ena,
Bokamoso ba motheo o thata;
Teboho ho wena Teboho weso.
P T P K Maboea

Binang le nna ka matla le ka sefutho,
Le etse haholo le ba direng ba utlwe.

Binang le nna lona mabewana a matle,
Ho neng le tsilatsila le potela ka dikgutlo?
Binang haholo le hlehelle sebayeng,
Le Bakone ba tsebe ke tswetswe le batho.

Binang le nna dikgeleke, binang le nna,
Ho neng ke tlerolaka le iphapantse;
Binang le nna ntho ena ha se ya ka.
Ke ya kgeleke tsa lekodilo lefatshe bophara.

Binang le nna ditsamayanaha, tsanyaolang,
Ho neng ke le qholotsa le maobane,
Binang le nna le binele lefatshe,
Tjhaba se hlohang makodilo ke sesomo.

Binang le nna dikakapa, binang le nna,
Kgaohnang le banyefodi le itshupeng;
Phahamelang mapoqo, tlohang
dikgotjheletsaneng,
Tlong kaofela ditswere, binang le nna.
P.D. Maphalla

OPEN SECTION:

Dithaba tsena

E ne e le ha letsatsi le habile madikelo,
Mahlasedi a lona a se a kobotetsa difahleho;
O ne a bohile ha le dikela Molakolako,
Ha le sunya nko ka nqane ho dithaba.

Eitse ha le kodumela jwale a hlomoha,
A hopola ha habo, a hopola ba habo;
Yabo o tadima dithaba, o a di kgenela
Hobane dithaba ka mehla di a swetsa, di a swabisa.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be ke betsa mahlo diala;
Nka be ke a akga ke bona hae haeso,
Ke bona le mehaolwana ya haeso lapeng.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be ke bona masabasaba,
Nka be ke bona mahwatata a haeso Foreisetata,
Ke bona le dithotanyana tsa ho tsamauwa ke nna.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be bona baena le metswalle,
Ke bona baratuwa le bang ka nna,
Batho ba ho nthata e sa le ho qaleng.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be ke bona motsana weso;
Nka be ke bona bashemane ba haeso boNkokoto,

Bashemane ba sa tshabeng ho e lata letailana.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be ke bona kgutlwana tseso,
Nka be ke bona banana ba haeso, dikgarebe,
Pabala tse ntle tsa ho bonya le mahosana.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be ke bona otlwana tseso;
Nka be ke bona nkgono a itshilela dipabi,
Nka be ke bona le ha ditsuonyana tseso di sela.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
E se ka tsona nka be ke bona dithotana;
Nka be ke bona talana ba seboku, makgulo,
Ke bona tjepa tseso di ntse di tlanya tlanyane.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa;
Di pata dithota, di kwahela maralla;
Di kwetlile diphula batho re di hlolohelletswe,
Di sirile baratuwa, di a e totisa poulelo.

Dithaba tsena di a swetsa, di a swabisa,
Mona Makgoweng re dudisitswe ke ditsietsi;
Re dudisitswe ke yona tshebetso, ho tseka bophelo,
Re dudisitswe ke bona bohase, ho hlaka beng.

P.D. Maphalla



SETSWANA

CHORAL VERSE

PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 1 - 3

Go reng?

Go reng batho ba lwa ka metlha?
Go reng ba tshwanetso go ngangisana?
Go reng re sa dumelane ka gangwe?
Go na le go baka matlhotlhapelo.

Go reng re na le dintwa lefatshe ka bophara?
Go reng go se kagiso le tidimalo?
Go reng o tloile mme o tlhokofatsa ka metlha?

Fela gore o kgotsofatse maikutlo le pelo.

Go reng re tlola melao re i itse?
Go reng re ngokologa kotsi re e lebile?
Go reng re sa itse lemene la botsuulodi?
Kana lefatshe le nka sebedu.

D. Tiro

PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 4 - 5

Mmaoweledi

Mmaoweledi wa lela,
Mmaoweledi wa lela,
Mmaoweledi wa lela,
Mmaoweledi wa lela.

O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola.

O se mmone a riana
O latlhegetswe ke lenyalo,
O se mmone a riana
O latlhegetswe ke lenyalo.

O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;

O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola.

Nakbe ke go boledisa
Rabaisekele o etla.
Nkabe ke go boledisa
Rabaisekele o etla.

O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola.

E rile ke re kibikibi!
Ka tlhoka ya morobanyana.
E rile ke re kibikibi!
Ka tlhoka ya morobanyana.

O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola;
O weledi 'kgarebe di a sokola.

PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 6 - 7

Pelo

Lorato lwa mmele wa me
Kgosisikgolo matlhola-a-di-bona.

O ratwa ke ditkhwe tsotlhe.
O jukelwa godimo jaaka mae.

Motlotlegi botshelo b motho;
Tsmo y gago ke botshelo;
Tsmo ya gago ke boitumelo,

U bauba ke tshele.

Kemo y gago ke seleso,
Kemo ya gago khurnyo ya meno,
Kemo ya gago ke loso,
Loso lefifi le lenthso.

Ba teng barwarraago!
Sebete, makgwafo le philo
Kgosi ya mmele e nngwe fela
Kgosi ke wena fela.

PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 8 - 10

Bofatlhosi

Pilediwa e la lwelwa,
Bofatlhosi ke pitso -
Pitso e e bitsang banna le basadi,
Banna le basadi baagi ba setshaba.

Bofatlhosi ke tiro-kgolo,
Tiro e e batlang batho,
Batho ba ba ineetseng tirong ya bofatlhosi,
pilediwa e a lwelwa.

Tiro ga se ya bomagorwane,
Ke tiro e e batlang bagodi -

PUELOGONGWE DITLHOPHA GRADE 10 – 12

Lenyalo ga se morabaraba

Lenyalo ga se morabaraba,
Ga le tshamekelwe ka bana,
Ga se diketo di ketwang
Ke banana tshamekong.

Ruri go ititewa dihuba,
Fa tshwetso e tswewa
Ke baratani pelong le moweng,
Mo phophomong ya thatano ya bona.

O se bone dithaba go katogana
Bosigo di a kopana,
Lorato mabele lethabula,
Fa a omelela Motsheganong a fetoga.

Leoto le a kgaoga montho tshele;
Nko e a kgaoga motho a tshele;
Seatla se kgaoge motho a tshele;
Pelo e kgaoge motho a tlhokafale.

Ke tlhoka lookwane,
Lookwane lwa go logetsa tsa gago ditshika;
Ke go kopa selo se le sengwe
O se ke wa ema ka felelwa ke botshelo.
S.S. Moku

Bafatlhosi botlhe ke bagodi,
Fela bagodi botlhe ga se bafatlhosi.

Dikolo di teng tsa bofatlhosi,
Tlhabane; Heberone; Strydom le Soweto.
Ke metswedi ya bofatlhosi,
Pilediwa e a lwelwa.

Lorato le tlotlo ke motheo -
Motheo wa tiro-bofatlhosi,
Bofatlhosi, tiro e e sa tlakatlakelweng,
Bofatlhosi motheo wa setshaba.

Mofatlhosi Mmaditsela,
Re bulele digkoro re tsena -
Dikgoro tsa thuto le botshelo,
Bofatlhosi ke pitso.

Kgarebana Dilila wa Mofilisita,
A tshwara Samsone mokaloba ka boletswa,

A wa ka mpa ya sebete, mokaloba
Mmitse ntswa ga tshware thupa.

Lwa moathe lorato lwa itshupa,
Ke le a okwa ke boladu,
Jwa oma di a phatlalala,
Manokonoko a sale le motswa-boladu.

Banna ba bidiwa dinku,
Ba kutwa boboa,
Ke dinonyane dintle dithaga
Ka diphofa tse di mebalabala.

Lenyalo ga se e-ja-tswina,
K kgotlhelelo ya mathata
A methale yotlhe ya botshelo
Jo Mmopi o re bo neileng.

J.G. Matshite

POETRY: SETSWANA

SOLO VERSE SPEAKING

PRE-SCHOOL:

BASIMANE BA PELE GA SEKOLO

Tshimega

Moroma-tlou ga' tshepe botsipa.
Morua-tlou ka botlhajana
Ga' ka ke a be a tswa pila,
Kwa ntle ga tloganyo
a tswa ka pitlagano.

Shole J. Shole

GRADE 2:

Sebokwana-motho

Ke bone mokone setlhareng
O belegwe ke letlhare
O tlabetswe ke marang
O namediwa ke monyo.
Matlho a nthaya a re
Tlhogo ya mokone ona
O ka re tlhogo ya motho!

Modimo nesetsa letlhare pula,
Le tle le pepe mokone
Gobo o tshwana le motho.

Shole J. Shole

GRADE 3:

Notshe

Ntsi e se nang ditwatsi,
Ntsi e phepa Notshe,
E ratang dithunya semotho,
E ratang botshe sengwana.

Ke Notshe pheko ya Mariga,
E lobelega lo botlhoko sediga,
Lobelega lo lobela dintsi,
Lebolela lo tshajwa ke bontsi.

Fofa-fofa dithunyeng makgela,
Maungo botshe setswina,
Tswina mamepeng e tswine,
Tswina mojo-oo Tshetlo.

Lo nkge Semane a go mamare,
E opa o lo mmothe Phokojwe,
Malelakoma a raswe ntle le kotsi,

GRADE 1:

Nkoko

Tsa lefatshe di go rokile, tsa go roka
tsa go roga
tsa go kgotlela
tsa go tlhatswa
tsa go gamola;
matsutsuba jaanong o batla go sidilwa
Mme o tla ya go oma pele
mo phupung ya gago.

Shole J. Shole

Tswina e nne metswedi.

L. Malote

GRADE 4:

Peolwane

Dikaleng tse kgolo Kgalagadi,
Dinageng tse kgolo moseja,
Peolwane ke teng,
Peolwane nonyane ya Selemo.
Mohul'a Kgosi metsi-masetl

Ke boi, ke boifa Mariga,
O mpona o bona Selemo,
Selemo se lamatsa bobo,

Ka go di latswa bobo.
A goroga ke tsubalale,
Mawatle, dithaba ke kgabaganye,
Ke di tlogele di rutubetse,
Ka di a tla di-boboa.

Lefatsheng ke kotama phitlhela,
Ka diru di ruiwa gona,
Go nyeletsa bononyane,
Go nyeletsa boPeolwane.

Elias L. Malote

GRADE 5:

Ntshwe

Nonyane phitshwa phologolo
Nonyane e nag le tlhako;
Phologolo e mang le diphuka
Nonyane thamo telele se Thutlwa.

Ke sebata dinonyaneng
E lee legolo difofing;
Kgapatla e phekolang naga
Lee le sa tshabeng bolelo.

O thunye serobe mabapi
E tsubalale phologolo-nonyane;
E itatlhele bo sa rekegelwe
A tlibanelwe ka thekegelo.

Letlalo maime, maimela ditshaba
Ga le angwe ke bodisase;
Ke letlalo Nkwe, Tau sebata,
Ke kobo-kgolo bahuming.

Mokola dinkong o rothe
Botshabelo fofa la gagwe;
Mosi motsokwe u sunetswe
Mokola o lo mmotse.

Nonyane thamo telele Ntshwe;
Nonyane e fulang Ntshwe,
Nonyane e buiwang Ntshwe
Nonyane e tlhako Ntshwe.
E.L. Malote

GRADE 6:

Lorato

Lorato ga lo na tekanyo,
Ke mpho e tswang godimo,
Go re naya botshelo
Jo Mmopi o bo batlang.

Lorato lo pelotelele,
Lo pelonomi go botlhe,
Lorato ga lo fufege,
Ruri ga lo ikgantsho.

Lorato ga lo rate ikgantsho,
Lo rata batho ba ba itlotlang,
Lo ngaparela tshiamo
E Mmopi o e senkang.

Lorato ga lo rumulane,
Boitshoko bo bontsi mo go lone,
Ga lo tshware ka pelo ope,
Ka lo sa rate tshiamololo epe.

Lorato ga lo na pelaelo,
Kitso ke tsone di nyelelang,
Tsa dilo tsotlhe tsa lebopo,
Tse Mmopi o sa di rateng.

Lorato lo gaisa dilo tsotlhe,
Ga lo engwe ke sepe pele,
Lo tshedisa noka e tletse,
Ruri ke mpho e ntlentle.
J.G. Matshitse

GRADE 7

Loleme

Heela motshelanoka e tletse!
O binabinelang leganong?
O tlolaka jaaka e kete o a lwala,
Didimala motshelanoka e tletse.

Loleme moagi wa motse!
Loleme mothuba malapa!
Letshwenyo o le tsenyetsang lapeng?
Ithute botho motsheloanoka e tletse.

Mafatshe a tsogelana kagtlhanong,
Basadi ba supana kan menwana;
Molotlhanyi ke mang?

Tswaya ka nnete motshelanoka e tletse.

Kgomo e tshwarwa ka dinaka,
Motho o tshwarwa ka loleme.
O tsenyetsang motho dipharagobeng?
Wena motshelanoka e tletse!

Dikgang o re neela menate;
Dikgang o re neela matlhoko,
Loleme, batho ba latlhegetswe ka matshelo,
Ke wena molotlhanyi, motshelanoka e tletse.
SS. Moku

GRADE 8:

Mosadi wa moitshodi

Ijoo! nna wee!
Ijoo! nna wee!
Mosadinyana wa moitshodi!
Me tla thuswa ka mang wee!

Korwe ga ke je ke bapalela tsetse,
Mosokwana ke wa go tshegetsu mowa;
Ijoo nna ijoo! Matlhotlhapelo wee!
Lefatshe bulega ke tsene.

Lefatshe le nkemetse ka dinao,
Batho ba nja ditshego,
Ke feta, ba nkgwa mathe -
Lefatshe bulega ke tsene.

Bulega ke tsene le banake,
Re ye go bona se se jewang tlase,
Se jewa ke ba ba ithobaletsent,
Lefatshe bulega ke tsene.

Bosigo kobo ya moitshodi goroga,
Goroga ke iphitlhe ka wena,
E re le tlhaba le ntlele matlhogonolo,
Fatshe bulega k tsene.

Banake ba rate thuto!
Bithata ga ke na tsona,
Go tlhoka go botlhoko jang!
Lefatshe bulega ke tsene.
S. Moku

GRADE 9:

Molaetsa go barutegi

Lo tletsetletse mo lefatsheng,
Lo tletsetletse mo dikantorong,
Khwekhwenthekhwenthe go utlwala tshomi,
Ke bana ba ba Aferika.

Ke kabo ke itse tshomi,
Ke kabo ke ya go bua le Tshwane,
A ke a nthute tshomi le nna,
Ke ke ke gadikanye loleme.

He! mongwe ke yole o apere kobo,
Ga se kobo ke purapura,
Ga se kobo ke kapesa-thuto,
Hutshe e kete sejanana sa Mogosi.

GRADE 10:

Itemogeng Thari-e-ntsho

Re lapisitswe ke dipuo,
Re nyenegile megopolo
Ke botshwakga jo bontsi,
Ditshebo di re lotlhantse,
Re supana ka menwana,
Ga go tiro e tswelelang pele.

Go sa tsene dikolo
Go re gogela lefifing,
Go sa batle go dira
Go re busetsa kwa morago,
Re lepeletse ditsebe setumoga,
Go se epe tiro e tswelelang pele.

Boloi re bo tlotlomaditse ruri,
Lefufa ke kgosikgola ya botlhe,
Rotlhe re dinatla tsa kgosikgolo,
Re bolaana sentsi e le ruru,
Boitumelo bogolo ka jwa Satane,
Go se epe tiro e tswelelang pele.

GRADE 11:

Nama

Bohibidu jwa madi,
Madi tlhokwa bobbe,
Madi seratwa bobbe,
Nama namela madi.

Nama tshika eo tshapo,
Ke moretwa sereto nama,
E namileng senamo nama,
Seratwa ke sebata, motho.

Tshikeng eo nonyane seila,
Tshikeng eo leroo seretwa,
Phitlholo go yona nama,
Talelo go yona nama.

Go dadikanwe e seo nyaolong,
Phafa e bipele bagopedi,
Potlo e kgale se sediba,
khunwana eo nama e kgonne.

A totlholo go a gadingwa,
O kokoroga jaaka rotwe tota,
A ratha ka lonao fa fatshe,
Mokirinyo wa lona o utlwala fale.

Ke ba le bangwe Maokelong,
Ba phunya bagolo le bana,
Ba ntsha dikgoreletsi,
Ba ba roke ba tshole.

Tshwara ka thata ntshonyana!
Dirang lo thuse Batswana,
Batho ke ge ipela ka bobona,
Ba ikgantsho ka thuto.

A.L. Ralusi

Mebileng go letse ditopotopo,
Gotlhe go bonala kgodu e khibidu,
Motswedi mogolo ke botagwa,
Bo tlhokisang botlhe thaloganyo,
Tlhabologo ga e thebathebe ruri
Ga go tiro e tswelelang pele.

Tlhago ya rona e tlhokomologilwe,
Bana ke diphage botlhe,
Ba ipona bokitsokgolo botlhe,
Ba lebetse maloa wa borraaronamogolo,
Dikgolegolong go tletse,
Ga go tiro epe e tswelelang pele.

Re busa rotlhe lefatsheng,
Ga go kgosi le motlhanka;
Ga go motsadi le ngwana;
Ga go molao le ditlhapa;
Go tshwana fela gotlhe;
Ga go tiro e tswelelang pele.

J.G. Matshits

Ya fitlha matlho a rotoga,
Sa fiphelwa se bipela,
Sa bokwa se-monyadiwa,
Kgwang ya itewa senna.

Ka dikgokgotso ya elela,
Mogodung jwa anama,
Ya tshegetsana nama,
Mpeng ya swela tlhapedi.

Seratwa ke nonyane Lenong,
Seratwa ke sabata Tau,
Itlho Legakabeng Philo,
Diboruma bo-Nkwe marena.

Ke Nama kokoanya makoko,
Ke Nama thuba makoko,
Ke Nama seila bojalwa,
Ke Nama namela botlhe.

Elias L. Malote

GRADE 12: BOYS

Bojalwa

Bojalwa o mosenyi,
Bojalwa o mosotli;
Ka o diga banna,
Banna e le dinatla,
O lebatsa basadi bana;
Botlhe ba teteme selotlhaka,
Ba tsenwe ke ntaramane
Le mariga ntswa e se one.

Le bojalwa ga le fofe,
E ntsho thari e itse hotlhe,
Ba welka sentsi mo go jona.
Baruti a re tsholetseng mabogo;
Rotlhe re thuse ka temoso
Gore mmaba a se re nyeletse,
Rotlhe re ka swela ruri lefatsheng.

O thola borethe teng go a baba
Ka bontsi bo kgatlhwa ke mmala,
O tota o le bo seng nosi;
O tshetlhana kgarebe e ratwang,
Go go bona banna ba tsenye ditlhogo.
Basadi ba duduetse ka boipelo,
O ba tlhakatlhakanye teng jaaka pilisi,
Ba thanye lo lo tsebeng ruri.

A matlhabasisaditlhong!
Go bona banna le basadi
Ba digwa ke metsi,
Metsi a dirilwe ke bona
Ba otlagane e kete seebana.
J.G. Matshite

GRADE 12: GIRLS

Letlhapelwa

O ntlhabisa ditlhong monna wa me,
O ferelela jaaka lefele,
O itirile ntlhobogeng,
Ntswa o le rraago bomang-mang.

O intshitse tshitshiri senwamadi,
O a tlhotlhorile otlhe madi,
Re setse fela jaaka balala,
Wena o itumedisitswe ke malwa.

Tsa gago dithaka di tsamaya ka dikoloi,
Matlo a tsona maphatsiphatsi,
Sa gago ke phafana letsatsi le letsatsi,
Mme ntlo re a e tlhoka ruri.

La bojalwa ga lek ele fofa,
Le ka fofa nka itoma sejabana,

Borremogolo ba boletse
Gore rrabana ga a tlhapelwe.

Saulo o ne a tllhabologa
A bidiwa Paulo.
Tllhabolaga le wena,
O bidiwe monna wa seithati.

Se sa feleng se a tlhola,
A go nne jalo ka wena mogotsaka;
Re tshela mo boitumelong,
Lapa la gago e nne le le lebegang.

A ditlhokwa di go robalele,
Bana ba itse fa o le rraabone,
Gore botshelo bo nne jaaka maloba,
Mmpoi o tla re segofatsa.
J.G. Matshite



XiTsonga

CHORAL VERSE

GRADE 1:

Vatatana na vamanana N'we vatatn'
vamanana
Vamakwerhu tintangha terhu
Hlalelani mintirho leyi -
Hi yi endlaka

Hi tirhisa tinhloko
Mavoko ni milenge
Hi karhi hi yimbelela
Hi ku tralalalalaa-
Anonymous

GRADE 2

Dyondzo a yi lumi
Vana mi nga chaveni
Tanani lunkwenu xikolweni,
Tanani eku dyondzeni
Dyondzo a yi lumi

Mi nga hlweli, tanani,
Mawaku dyondzo manana,
Hatlisani, hatlisani, hatlisani
Dyondzo a yi lumi

Tanani mi ta vona na n'ivina,
Na mina n'ta ya na n'wina
Ndzi rhandza dyondzo na mina
Dyondzo a yi lumi

Tatani se nsimbhi yi bile,
Tatani haleno loko mi dyile
Masuku hinkwaswo swi xongile
Dyondzo a yi lumi

GRADE 3

Xixiwana
Cakala! Cakala! Cakala!
Languta hi lexiya xisiwana
Xi ambele switlakati
Xi lo pyi hi thyaka mbuyagwana

Cakala! Cakala! Cakala!
Languta magume manana
Ya lo pyi hi mataya
Tintshwa ku hava mbuyangwana
Cakala! Cakala! Cakala!
Languta I vubyambubyambu
Xo famba hi magume ntsena
Vusiwana bui ni xilandzo mbuyangwana

I mani a nga ta xi rhurhela?
I mani a nga ta xi hlakaleta?
I mani a nga ta xi fihluta?
Vusiwana byi ni xilandzo mbuyangwana

Cakala! Cakala! Cakala!
Hi lexiya xi fambile
Xi fambile ni ndlala ya xona
Ku ya hlaya tnyeleti vusiku binkwabyo -

GRADE 4-5

Xitimela
Chu! Chu! Chu! Wee -
Hi mina khongoloti ra ntima
Hi mina xipandza mananga
Salani, Hi ko ku famba

Hi mina xikala-kaya
Hi mina ndlela ya vasingiri
Xaka ra mani na mani
Nkanyi wa le ndzelekaneni

Hi mina ngalava ya tiko
Nkuwa lowo khandziyeka
Tiko hinkwaro n hanya ha mina,
Loko xiporo xi tsembeka ra sika

Chu! Chu! Chu! Wee-
Hambukani, ndzi fikile
Ndzi tele hi mahika
Ndzi ta hi vukari bya ndlopfu
(GR 4)
Miwa mahanyisa - hinkwavo
Nsingileri wa mani na mani
Ndzi tele hi nsuku ni swibundla
Ndzi xitimela mina

Miri wa mina i tinsimbi
Swakudza swa mina i malahla
Ndzi hefemula musu mina
Xikhohlola xa mina I ndzilo

Ncimi xi nga ndzi tsandzaka
Mina ngwenya ya tingwenya?
Chu! Chu! Chu! Wee -
Hambukani, xolwe wa ta

GRADE 6-7

Machangana Mi tihundzulela yini vambe
ematikweni?
Mi tichuwa yini n'wina vanhu va ka hina?
Hi xihile lexi mi tluriwaka hi xona?
Tinyungubuyiseni hi Vutsonga byenu-vo!
N'wina vo lungelela vuxaka hi swivongo,
Pfukani ri xile!
Vekani tigana etihelo ri vilukile!
Hlamuselani vatukulu venu tumbulukelo renu!
Va hlamuseleni ta vo-Soshangana venu!

Khomanani mi endla xilo xin'we;
Vambe va mi honolerile hi mahlo ya ngati!
Va mi langutile no mi navelela ku handzela
endzaku,
Mi handza ku fana ni tikuku ta xidyanamani
Machanghwe-changhweni! Mi nga ha handzeli
ndzhaku
GJ Maphalikasi

GRADE 8,9-10

Nkata Xithicarana

Loko ri xile exitulwini hi ko ku tikitiki!
A korhamisa nhloko bya xigumatshuku
A rhunga wo malapi yo khavisa etafuleni,
U rhunga hi tintiho swanga I milenge ya phume

Bodlela ra tiya kwala nyongeni gee!
U tola, a ambala, a helela man' n'wina!
Rikhahlu nkata xithicarana be!
Boyi yo tiyisela hi byo vusiwana

Manyunyu onge u lo tekiwa eka mukhulu:
Swakudya swa le mitini u ri swi ni thyaka
Maxangu le vatswarini u rivile!
Vuthicara bya nuna I bajji eka yena

Hinkwako eka mbuyangwana bya tirhisiwa :
Evhenkenleni, ebazini, A ku pfuniwe yena
eku sunguleni,
Vanhu kulobye i ncini eka yena?
Ku vuhosi a byi peli nambu a nga swi tivi
La kaya ku lo cacaa!
Boyi ya Xikwembu yi lunghisile hinkwaswo,
'Mesisu' vo kombetela hi rintihlo,
Vo na ngangamuka o nge va hlamba hi
ximuwu!

Ku hkohlonyana, u tsutsumele embubedweni,
Emubedweni swakudya va ta ka va yisa
Thicara a nga wu hoxa ni nomo na?
A ha ri jaha a a hamba a ku : He mina-mina!
Mina-mina!
GJ Maphalikasi

GRADE 11-12

Baragwana

Mho!
Mbho!
Hemu!
Tiki-tiki!

Ti tshamile, ngvla ya vutomi
"A byi nanyeriwi!"
Switlhava-tihavani fikiyani,
Khupukela kona

Hambi I njhini,
Kumbe gere,
Kumbe yini,
Wu yisiwa g'rachi
Movha, loko wu khohlola
Ku ya kambiwa,
Ku hlahluviwa,
Ku xopa-xopiwa,
Ku khedza-khedziwa,
Ku yimisiwa,
Ku fambisiwa:
Loko ri xile; mphesa-phesa,
Ti tshirimukela kona, mimovha

Tin'anga, tinese, paa-!

Ku basa ka swambalo,

Ku basa ka ntirho,
Ku basa ka timbilu,
Basa-baseleni-xintsomi,
Basa-baseleni-vahlawvieki
Swipanere va na swo';
Tiwachisi va na to';
Swikurufu gee,
Tigirisi gee

Timpfalo ta vo'tona?
Loko ingi a a ri mina
A ndzi to yini?
I lwandle ra mavabyi:
Xitlhavi, nhloko, xidlayi,
Nyoka-jundzu, xifuva,
Xidyisa na xifula
I ku tshumbula,
Ku karakala
Ku konya -
Swi hundzula riffalo
Leswi hahu va ri phecaaku...
Leswi ngati va yi ngetelaku...
Leswi switlhavi va swi tlhavulaka...
Leswi mbilu va yi pfulaka...
Rifu, u ta fa-vu

BJ MASEBENZA

XiTsonga

SOLO VERSE SPEAKING

GRADE 1:

Hure-hure

Hure! Hure! Hure!
A he hi tsakile -
Manana u sivekile,
Vuswa na xixevo

U ka sweka na makwembe
Kwe-e-e-e-embe
Manana u sivekile,
Vuswa na xixevo

U ta sweka na timanga
Ma-a-a-a-anga,
Manana u sivekile
Vuswa na xixevo

U ta sweka na tindluwa
Ndlu-u-u-u-uwa
Manana u sivekile,
Vuswa na xixevo
Anonymous

GRADE 3:

Nwamakalo

Hina hi dya vuswa tshinelani
Ina ha dya, mi xeva hi yini?
Muthotho I nyama a hi dyeni,
Ina thotho swa twala nonwini,
Na n'wina tanani mi nga phangeni

A hi mina xivumba nolzongi
Ku mbuandza, ku veke, ku nandzi?
Hayi we, u nga hi hlekisi
Ku mbyandza ku veke ku nandzi?
Yo! Fenya ri le timbambyini

GRADE 2:

Xurhe mbila

Xurhe!
Xurhe mbila,
Mbila
Mbila khombo,
Khombo!
Khombo muya,
Muya
Muya cungu,
Cungu!
Cungu canga,
Canga!
Canga guxee,
Guxee!
Guxee Vembe,
Vembe!
Xembe chava
Chava!
Chava homu,
Homu!
Homu m vana va yona
Mahlangeni mhoo!
By HWE Ntsamvisi, M.A.

Haha! Me ndzi hetile nandzi!
Yo! Hi ni ndlala makhivirini
Yo! Fenya ndzi hava khivirini
Bi! Nwamakolo u hetile

Dyi xixela lu ku hlekisa
Dyinomu I baku ra ngwenya
Khwiri ri fana na xitendze,
Ku dyi phamela swa karhata
Kunene makolo ya biha
HP Ndhambi

GRADE 4-5:

Swihloni

"Bay'rhay't" xihloni xa hlamarisa
Xi vumbivile xi saseke ngopfu -
Xikandzanyana xa kona, xinon'wana,
Swimahlwana na yo nhompfu -

Ngi u ngo fambisa voko ra wena
Xikandzeni xa xona,
Futhi, ngi x ngo ku argula -
Mbhuri ya xihari

Xa hlamarisa
Xihloni,
Xa hlamarisa
A mi voni?

Loko xitwa swigingi
Ntsena ku twa swigingi,
Xi nga ku vonangi:
Hambi u toya kumbe nhenha -
Kovee - !
Loko MUNHU a hundzile
(Mi rga rivali phela
Ku' xona I ciluvu - njhe -)
Hi kona xi kotaka ku humelela-
Mbuya - !

Hi le Joni la:
Ka jika-va-jikile,
Gila-va-girile,
Hi le Joni la

GRADE 6-7:

Mali

Wena mulunghisi, muonhi, muhanyisi, madlayi -
sani - etikweni ra hina
U hi ombile bya njunju ensinyeni:
Wanuna ni wansati u va endle xilo xin'ive;
Vanhu va tuixakanxaka emitirhiveni u va
hlanganisile -
U va hlanganisa ku tirhela wena

Swigwili u swi hundzurile timpohlo
U swi ambexa ni manyunyu ya nhwala
Hi mhaka ya ku swi rhandzisa hinkwako;

U kuma tinxaka hinkwato,
Leswi hinkwerhu suti hi mbalaka?
Thayi hi tlimbaka?
Na xo Xilungu xi huma lu tinhonpfu

U nga ha n'wi twa Muchangana?
Ho, wa tlanga wena
A wu n'wi lemuki wa-ka-gaza
U jika kusuhi ku fana na xikuta

A Vasuthiwini wa "buwa",
A Mazuleni wa "khuluma",
Hambi, Valungu-ntimeni wa "p'rata",
U to n'ivi yini?

Ndzi vona vafambisi va mimovha
Va kiringa
Kambe, a va fiki ka va ka hina
Loko va cinca sivivongo,
Va k-ringa-kiringa
Va hundzuluxela - hundzuluxela -
E-tintlhari ta kona - !

Futhi n'wina mi n'ivi twaka
A nga lavi no mi vona:
Loko wo plukelela, u to hloleriwa;
"Saw' bona m'fowethu"!

"Bay'rhay't" xihloni xa hlamarisa
Xi vumbiwile xi e saseke ngopfu -
Xikandzanyana xa kona, xinon'wana,
Swimahlwana na yo nhompfu -
BJ Masebenza

Etihlangeletanweni u swi hloniphisile wena;
Emitlangweni la ko saseka wa swi tshamisa

Hi xihl xi nga tirhiwaka handle ka wena?
Vanhu hi mhaka yaku va hundzukile mahlolwa,
Vavasati m vavanuna u va hlanganisile -
Va hlangene va endla moya wun'we,
Vukati byavo u byi nyika ntikelo

Vanyingi hi ri i swigwili leswi va nga na wena;
Vanhu va dlawa, vadlayi wena u va yimelela,
Hambi ku ri entsungeni vanyingi u va fikisile
Mali! Misava hinkwayo yi ku tshembile;
Loko wo hela; hina a hi ri vonanga!
GJ Maphalakasi

GRADE 8, 9-10:

Xambhulela xa Gayisa

Mumu wa hisa
Vusokoti byi famba
Byi tlakuse makhwiri
Lahaya ndzi vona tiva -
Kambe loko ndzi fika kona
Ri nyamalari'
Incini swi cina-cinaka emoyeni?

Mafemani u famba la'ko taniya
Tihanci ta n'wi landzelela,
U ti hoxetela hi maribye:
"Va lo mi loyela ka mina?"
Wa nun'urha, a hlundzuki'

Entsungeni o ya ku khigii - !
Hi nkomazi yo leva!
U te hi mina ku yi chavisa
Hi maribye, kwihhi?
Yo mpfhumfha yi vuya,
Yi hlakahla timhondzo
Yi ku: Ndzi le mmirini.

Nuna wa munhu o tsema a ri vona,
Xirha xi ri kwala ndzhaku,
Xi hlongola, xi kolola
Vanhu vo vona xihuhuri,
Rheysisi ya vutomi;

GRADE 11-12:

20 N 5

Johannesburg
Ravuntlhanu
Platform I yi tele
Hi nkarhi wa ntlhanu
Xo ta ku ndzirrr....
I va-siya-mani,
Ku sukumetana,
Ku dlidlimbetana:
Khwatsi swa tihomu dibini
Xo tala, xo xurha ndzee...
Ko haha mijeko, tswirrr...
Ndzii..., huduu...
Xi humile, xi kokile.

E Braamfontein xa ha tleketla,
Xa ha rhwalela, xitlati-xa-masondzo
Loko xi suka wo twa ba-babara-bara -
I vafana va khandziyaka "xitafu,"
Ntlangu wa tinsini,
Ntlangu wa rifu
Makhati-mangani xi le Mayfair
Na ko' xa ha nhlohlela

Va ba hi ripfalo:
"Cukumeta xambhulela,
Hi ri cukumeta xambhulela hey!"

Homu yo sala yi femba-femba
Xambhulela. Xo tshwa na rimhondzo.
Xi haha moyeni, xi ya ku phavayaa - !

Mafemani u te a ku hefuu - !
A ri muntini: mahlu ya humile,
Misiha ya nhamu yi vambekile,
O hefemuteka
Lexa tswotswi xi hume na matsolo!

Loko a vona ku' hi le vukon'wanini,
O hatla a nyamalala:
Ko sala ku twa' xikhiyana
Mi fela yini vakon'wana?

Kasi va fela xambhulela
Xa mavala-vala:
Kun'wana xi tshwukile,
Laha xa rihlaza,
Lahaya xi basile,
I-la xitshopana;
Va nga vuya hi livhi,
Vakon'wana.

BJ Masebenza

Van'wana se va lo nembelela
Lomu minyangweni na mafastereni

E Grosvenor xo ba ritshuri,
Xi susa xihuhuri va sa' va hlamele
Xo ya ku eLanglaagte tshekee - !
Xa ha pangela. Maholo ya kona!
Hi leswiya, xa hundza ximbhembhe
Ta lomu ndzeni hi cha' no hlava:
Va ngenhile vafana, va tirha
Wo tshwa na mpama
Wa ha hlamala swona
U haqiwile, wa sechiwa,
Yi karhi yo vanga-vanga,
Mikwana-masawula
Endzeni kubyu-kubyu-kubyuu - !
Ku nga hlamula mani?

Loko xi fika Croesus
Van'wana I ku chika
Va yimela xin'wana.
Lava nga sala
Hi le vujelejeleni
Un'wana na un'wana
O khongela hi mbilu

(Hambi wo va mugwenehi,
U ta n'wi tsundzuka Mumbi)
Lomu ku nga na tiwachi,
Mpahla, swihuku, mali
Ku lo whii- ku pfumala
Na wo khohlo...
Va le ku tirheni, vafana
New Canada. Van'we va chika
Kambe van'we va nghena,
A va swi tivi ku' ku na x'nombhela
La'va mahahu va nghena hi huwa:
Vo hlangana na xihahati
Swonge swa le norhweni
(Hi leswi a swi tlheleki,
Van'wana ingi va chikile)
Mo languta handle,
Kumbe tlhelo,
Kumb' ehenhla,
Hayi, a swi pfuni.

Ngalava-masingita
A yi le ka swona sweswo
Yo vindlana ngi a ku na mikhuhlwana
Laha kaya
Mi ta nghema va-Mzimhlophe,
Na va Phomolong mi ta hundza
Hinkwaswo-kwaswo: Va Phefeni,
Laha ku nga na Dube
Hi n'wina lavaya, mi le Ikhwezi,
Inhlazana, Merafe... se mi le Naledi.

Xa mi chulula,
Xa nhlata,
I vi ku ku maka-maka
Loko u chika kona
Wo ganyuka u lo whii...
A mi se kota no hlamulana
Na leswo u munhu wa mabulu
A swi tikombi-le kaya,
Wo duu ... ngi u lo kombiwa
Xo kombiwa hi valoyi
GJ Maph

